

2009.gada darbības publiskais
pārskats

RĪGA

Saturs

	lpp.
Lietotie saīsinājumi un abreviatūras.....	3
1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju.....	4
1.1. Juridiskais statuss.....	4
1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi.....	4
1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenotās budžeta programma.....	4
1.4. Darbības prioritātes 2009.gadā.....	5
1.4.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana.....	5
1.4.2. Inspicēšanas kampaņas uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir nozarēs ar paaugstinātu nelaiemes gadījumu un arodslimību risku.....	8
1.4.3. SLIC informatīvā un inspicēšanas kampaņa "Ķīmisko risku novērtēšana" transportlīdzekļu apkopes nozarē.....	13
1.4.4. Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa „Risku novērtēšana”.....	13
1.5. Padotībā esošās iestādes.....	13
2. Finanšu resursi un valsts darba inspekcijas darbības rezultāti.....	14
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums.....	14
2.2. Budžeta programmu rezultatīvo rādītāju izpildes analīze.....	14
2.3. 2009.gadā īstenoto Eiropas struktūrfondu projektu rezultāti.....	15
2.3.1. ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” īstenošanas rezultāti.....	15
2.3.2. ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām” īstenošanas rezultāti.....	16
2.3.3. ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” īstenošanas rezultāti.....	16
2.4. Dalība ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” aktivitātes „De minimis atbalsta piešķiršana” īstenošanā.....	17
2.5. Valsts darba inspekcijas sniegtie publiskie pakalpojumi.....	17
2.5.1. Uzņēmumu apsekošana.....	17
2.5.2. Iesniegumu izskatīšana.....	21
2.5.3. 2009.gadā notikušo nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšana un reģistrācija.....	25
2.5.4. 2009.gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze.....	27
2.5.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana.....	28
2.5.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība.....	30
2.5.7. Spridzināšanas darbu atļauju un pirotehnisko pakalpojumu sniegšanas reģistrācijas apliecību izsniegšana.....	31
2.5.8. Streiku norises uzraudzība.....	31
2.6. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai.....	31
2.6.1. Iekšējais audits un iespējamās korupcijas novēršana.....	31
2.6.2. Strukturālās reformas.....	32
3. Personāls.....	34
4. Komunikācija ar sabiedrību.....	35
4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi.....	35
4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	37
5. Plāni 2010.gadam.....	38
1.pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats - analīze par notikušajiem nelaiemes gadījumiem darbā 2009.gadā.....	39
2.pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizējiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2009.gadā.....	50

Lietotie saīsinājumi un abreviatūras

Aģentūra – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

CSDD – Ceļu satiksmes drošības direkcija

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

Darba inspekcija – Valsts darba inspekcija

DVHR - darba vietas higiēniskais raksturojums

EN - Eiropas nedēļa

ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienība

ESF - Eiropas Sociālais fonds

IAL – individuālie aizsardzības līdzekļi

KNAB – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

Kontaktpunkts - Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālais kontaktpunkts

LAPK - Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss

LBAS - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

LDDK - Latvijas Darba devēju konfederācija

LM – Labklājības ministrija

MK – Ministru kabinets

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

OVP – obligātā veselības pārbaude

Pamatnostādnes - Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2008. – 2013.gadam

Pasākumu plāns nelegālās nodarbinātības samazināšanai - Ministru kabineta 2004. gada 2 novembra rīkojums Nr.836 “Pasākumu plāns 2005.-2009.gadam Valsts darba inspekcijas administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu”

RVDI – reģionālā Valsts darba inspekcija

SLIC - Vecāko darba inspektoru komiteja

VID – Valsts ieņēmumu dienests

VDI – Valsts darba inspekcija

1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Juridiskais statuss un izveidošanas gads

1993.gada 4.maijā Latvijā tika atjaunots 1939.gada likums „Par Valsts darba inspekciju”, kas kļuva par tiesisko pamatu Valsts darba inspekcijas (Darba inspekcija) darbības atjaunošanai un vienotas valsts kontroles un uzraudzības sistēmas izveidošanai darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. 2001.gada 13.decembrī tika pieņemts un 2002.gada 1.janvārī stājās spēkā Valsts darba inspekcijas likums, kas noteica Darba inspekcijas juridisko statusu, funkciju un uzdevumus līdz 2008.gada 10.jūlijam, kad spēkā stājās 2008.gada 19.jūnijā pieņemtais Valsts darba inspekcijas likums, kas pašlaik nosaka Darba inspekcijas tiesisko statusu, funkciju, uzdevumus un darbības kārtību.

Darba inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti darba devēji, komersanti, to pilnvarotas personas un uzņēmumi, būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā, kā arī darba vietas un darba aprīkojums.

1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi

Darba inspekcijas galvenā funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu, uzraudzību un kontroli darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Realizējot minēto funkciju, Darba inspekcija pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus, un veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem;
3. veicina sociālo dialogu un sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
4. analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus par normatīvo aktu pilnveidošanu;
5. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju, kā arī piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
6. kontrolē darba vietās esošo darba aprīkojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
7. sniedz Labklājības ministrijas (LM) kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā VDI uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos;
8. nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (Aģentūra) nacionālā kontaktpunkta (Kontaktpunkts) darbību.

1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenošanā budžeta programma

Darba inspekcijas darbības galvenie virzieni ir darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas uzraudzības un kontroles pilnveidošana, kā arī Darba inspekcijas sniegto pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveidošana un iekļaušana publiskās pārvaldes elektroniskās informācijas aprītē. Darba inspekcijas darbības virzieni ir noteikti pamatojoties uz galvenajiem nacionālajā līmenī izstrādātajiem un apstiprinātajiem plānošanas dokumentiem darba tiesību un darba aizsardzības jomā - “Pasākumu plāns 2005.-2009.gadam Valsts darba inspekcijas administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu” (Pasākumu plāns nelegālās nodarbinātības samazināšanai) un Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2008. – 2013.gadam (Pamatnostādnes). Darba inspekcijas darbības galvenais mērķis ir attīstīt tiesiski sakārtotu, drošu un

veselībai nekaitīgu darba vidi uzņēmumos, samazināt neregistrēto nodarbinātību, darba tiesību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumus un nelaimes gadījumus darbā.

Darba inspekcija īsteno budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammas „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) izpildi. Budžeta apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” noteiktie rezultatīvie rādītāji ir iestrādāti Darba inspekcijas darba plānā 2009.gadam.

1.4. Darbības prioritātes 2009.gadā

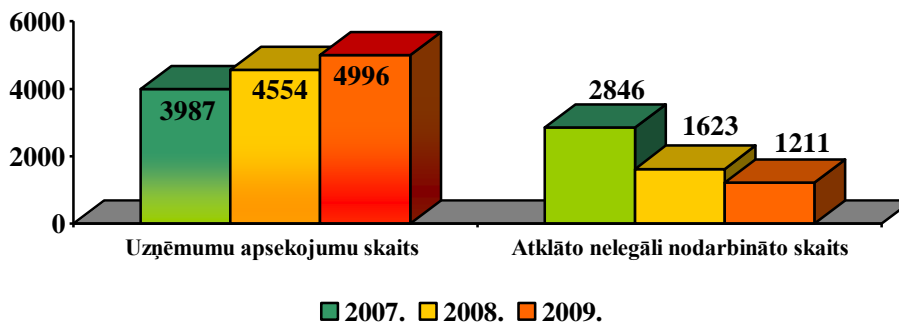
Darba inspekcijas darbības plānošanas pamatā ir prioritāšu princips. Saskaņā ar Pasākumu plānu 2005. – 2009.gadam saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu, Pamatnostādnēm 2008. – 2013.gadam un Darba inspekcijas 2009.gada darbības plānu, pārskata periodam tika izvirzītas 4 galvenās prioritātes:

1. nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana;
2. inspicēšanas kampaņu organizēšana uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir nozarēs ar paaugstinātu nelaimes gadījumu un arodslimību risku:
 - 2.1. kokapstrādes un mēbeļu ražošanas nozarē;
 - 2.2. būvniecības nozarē;
 - 2.3. sabiedriskās ēdināšanas nozarē;
3. SLIC (Vecāko darba inspektoru komitejas) informatīvās un inspicēšanas kampaņas “Ķīmisko risku novērtēšana” transportlīdzekļu apkopes nozarē organizēšana Eiropas Savienības (ES) darba aizsardzības jomas aktivitāšu ietvaros;
4. Eiropas nedēļas informatīvās kampaņas ”Risku novērtēšana” organizēšana.

1.4.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana

Īstenojot nelegālās nodarbinātības samazināšanas politiku, Darba inspekcija savā darbībā pamatojas uz ES politikas aktualitāti nelegālas nodarbinātības pārveidošanā par legālu nodarbinātību (Eiropas Padomes rezolūcija OV C 260, 29.10. 2003.), Pasākumu plānu 2005.-2009.gadam nelegālās nodarbinātības samazināšanai un Darba inspekcijas 2009. gada darbības plānu. Minētās Darba inspekcijas prioritātes darbības mērķis ir samazināt nelegālo nodarbinātību valstī, pilnveidojot Darba inspekcijas veikto uzņēmumu kontroli, informējot sabiedrību un veicinot tiesisko kultūru.

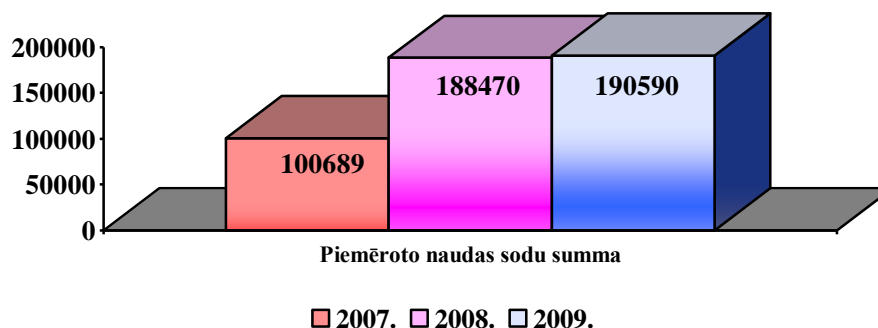
Saskaņā ar Pasākumu plānu 2005.-2009.gadam nelegālās nodarbinātības samazināšanai 2009.gadā bija jāveic 4 500 apsekojumi. Darba inspekcija 2009.gadā veica 4 996 apsekojumus saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu, kuru laikā konstatēti 1 211 nelegāli nodarbinātas personas. Analizējot uzņēmumu apsekojumu skaita un atklāto nelegāli nodarbināto personu skaita dinamiku no 2007. – 2009.gadam (skat. 1.attēlu), var secināt, ka sākot ar 2007.gadu ir palielinājies uzņēmumu apsekojumu skaits, savukārt, vidēji par 20 – 35 % gadā samazinājies konstatēto nelegāli nodarbināto personu skaits.

1.attēls: Uzņēmumu apsekojumu skaita saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu un atklāto nelegāli nodarbināto personu skaita dinamika (2007. – 2009.)

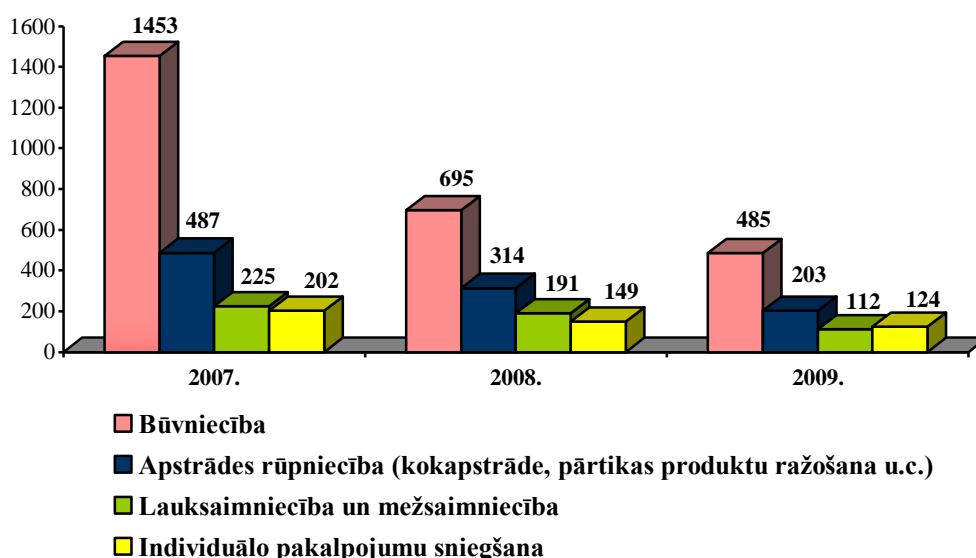
Nelegālās nodarbinātības konstatācijas samazināšanās iemesls lielā mērā ir saistīts gan ar atsevišķu augsta nelegālās nodarbinātības riska nozaru (būvniecība, mežizstrāde) sakārtošanu (prasības par darbinieku apliecībām), gan ar aktivitātes samazināšanos šajās nozarēs, kā arī vispārējo darba vietu samazināšanu. Jāatzīmē, ka nelegālās nodarbinātības gadījumus ir arvien grūtāk atklāt, jo gan darba devēji, gan nodarbinātie mēģina slēpt nelegālās nodarbinātības faktu, kā arī izvairās no sadarbības ar Darba inspekcijas amatpersonām. Bez tam uzņēmēji bieži izmanto esošā normatīvā regulējuma nepilnības, kas dod viņiem iespēju noslēgt ar darbiniekiem, tā sauktos, „pirmās dienas” darba līgumus Darba inspekcijas pārbaudes dienā, tādējādi izvairoties no administratīvā soda. Tā, piemēram, veicot pārbaudes laikā periodā no 2009.gada septembra līdz decembra mēnesim ir konstatēti 475 „pirmās dienas” darba līgumi.

Papildus tam, kā vienu no nelegālās nodarbinātības samazināšanās iemesliem var minēt 2008.gada 17.aprīļa likumu “Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” (LAPK), kas stājās spēkā no 2008.gada 14.maija un būtiski palielināja soda apmērus, t.sk., arī soda apmērus par darba līguma nenoslēgšanu rakstveida formā. Proti, par konstatētajiem pārkāpumiem (par darba līguma nenoslēgšanu rakstveida formā) saskaņā ar LAPK normām Darba inspekcijas amatpersonas 2009.gadā kopumā piemēroja naudas sodus Ls 190 590 apmērā. Analizējot Darba inspekcijas piemēroto naudas sodu par nelegālu nodarbināšanu kopējās summas dinamiku no 2007. – 2009.gadam (skat. 2.attēlu), var secināt, ka soda apmēra palielināšana, iespējams, daļēji veicinājusi likumu prasību ievērošanu.

2.attēls: Darba inspekcijas piemēroto naudas sodu summas (LVL) dinamika (2007. - 2009.)

Attiecībā uz nelegālas nodarbinātības īpatsvaru konkrētās tautsaimniecības nozarēs jānorāda, ka joprojām visaugstākais atklāto nelegāli nodarbināto personu skaits ir būvniecības, apstrādes rūpniecības, lauksaimniecības/mežsaimniecības un individuālo pakalpojumu sniegšanas nozarē (skat. 3.attēlu), kas norāda, ka minēto nozaru uzņēmumi ir uzskatāmi par riska uzņēmumiem.

3.attēls: Nelegālas nodarbinātības īpatsvars 2007. - 2009.gadā konkrētās tautsaimniecības nozarēs

Būvniecība ir nozare, kurā pastāv vislielākais nelegālās nodarbinātības risks, tāpēc efektīvākai šīs nozares uzraudzībai, Darba inspekcija 2009.gadā noslēdza sadarbības līgumus:

- ✓ ar Ekonomikas ministrijas Būvniecības departamentu informācijas apmaiņai par pašvaldību izsniegtajām būvatļaujām;
- ✓ ar Valsts zemes dienestu par piekļuvi valsts kadastra informācijas sistēmai;
- ✓ ar Būvniecības, enerģētikas un mājojumu valsts aģentūru, lai Būvkomersantu reģistrā ievietotu informāciju par tādiem būvkomersantiem, kuri pieļāvuši būtiskus pārkāpumus darba tiesību ievērošanā;
- ✓ ar Ceļu satiksmes drošības direkciju (CSDD) par piekļuvi CSDD transportlīdzekļu datu reģistram.

Veiksmīga sadarbība Darba inspekcijai nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā ir izveidojusies ar Valsts ieņēmumu dienestu (VID), Valsts robežsardzes reģionālajām nodaļām, Valsts un pašvaldību policiju u.c. institūcijām. Piemēram, sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) Darba inspekcija realizē operatīvu informācijas apmaiņu. Darba inspekcijas amatpersonas paziņo NVA par konstatētajām nelegāli nodarbinātajām personām.

2009.gadā nelegāli nodarbināto personu, kas vienlaicīgi bija reģistrējušies arī kā bezdarbnieki, īpatsvars veidoja 8 – 10% mēnesī no visām Darba inspekcijas atklātajām nelegāli nodarbinātajām personām. Salīdzinājumā ar 2008.gadā konstatētajiem nelegāli nodarbinātajiem bezdarbniekiem (īpatsvars sastādīja 2 – 3% mēnesī), 2009.gadā nelegāli nodarbināto bezdarbnieku īpatsvars faktiski trīskāršojies. No iepriekšminētā secināms, ka bezdarbnieki ekonomiskās krīzes apstākļos apzināti kļūst par nelegāli nodarbinātajiem ar mērķi izkrāpt bezdarbniekam izmaksājamos pabalstus. Turklāt pārsvarā ir novērots, ka darba devēji piedāvā darbiniekiem oficiāli izbeigt darba tiesiskās attiecības, lai tās varētu turpināt nelegitīmi (nelegāli), motivējot šādu rīcību ar to, ka darbinieks būs tikai ieguvējs, saņemot bezdarbnieka pabalstu un vienlaikus strādājot nelegāli.

Jāatzīmē, ka Darba inspekcija, realizējot nelegālās nodarbinātības samazināšanas politiku, gada laikā spēj apsekot ap 3% no visa Latvijā reģistrēto uzņēmumu skaita. Ņemot vērā to, ka 2009.gadā vidēji katrā desmitajā uzņēmumā konstatētas nelegāli nodarbinātas personas, no kurām 8 – 10% bija piešķirts bezdarbnieka statuss, Darba inspekcija uzskata, ka nelegāli nodarbināto bezdarbnieku īpatsvars turpina palielināties. Proti, konstatēt nelegāli nodarbināto bezdarbnieku ir daudz sarežģītāk nekā vienkārši nelegāli nodarbinātu personu, kura nesaņem valsts pabalstus, jo darba devējs un nelegāli nodarbinātais bezdarbnieks savā veidā ir ieinteresēti turpināt saglabāt nelegitīmās attiecības un izvairīties no sadarbošanās administratīvā procesa ietvaros.

Lai iegūtu informāciju par nelegālu nodarbināšanu vai cita veida pārkāpumiem, Darba inspekcijā turpina darboties uzticības (anonīmais) tālrunis. 2009.gadā tika saņemts 201 ziņojums, no tiem 189 darba tiesību jomā, 6 par darba aizsardzības jautājumiem. Pārsvarā sūdzības tika saņemtas par nodarbināšanu bez darba līgumiem (115 gadījumos) un darba samaksas jautājumiem (34 gadījumos). Pēc informācijas saņemšanas pa uzticības (anonīmo) tālruni veikto apsekojumu rezultātā tika piemēroti 43 naudas sodi, kā arī izsniegts 31 rīkojums pārkāpumu novēršanai. 37% gadījumu pa uzticības (anonīmo) tālruni saņemtā informācija apstiprinājās. Tik lielu maldīgas informācijas daļu var skaidrot ar to, ka ziņojumi pārsvarā tiek sniegti jau pēc notikušā strīda starp nodarbināto un darba devēju, kam sekojusi darba attiecību izbeigšana un līdz ar to darba devējam ir bijis laiks, lai dokumentāli sagatavotos iespējamajai pārbaudei.

Lai ierobežotu pieaugošo nelegālās nodarbinātības tendenci Latvijā, Darba inspekcija veic arī nozīmīgu informēšanas un izglītošanas darbu, gan organizējot informatīvās kampaņas, gan veidojot mediju attiecības un ar to starpniecību skaidrojot sabiedrībai legālu darba attiecību nozīmi. 2009.gadā ar Eiropas Sociāla fonda (ESF) atbalstu tika organizēta informatīvā kampaņa darba devējiem un darba ņēmējiem „Darba līgums – drošāka rītdiena!”, LTV 1.kanālā 2009.gada otrajā pusgadā reizi nedēļā bija skatāms raidījums „8 stundas”, kurā tika iekļauti sižeti arī par nelegālās nodarbinātības un citiem darba tiesisko attiecību jautājumiem. Savukārt, Latvijas Radio 1 ēterā reizi nedēļā darba tiesisko attiecību problemātika tika atspoguļota raidījumā „Kā labāk dzīvot”.

Darba inspekcija savā interneta mājas lapā www.vdi.gov.lv publicē informāciju par uzņēmumiem, kuros konstatētas nelegāli nodarbinātas personas. Darba inspekcija uzskata, ka rūpes par savu reputāciju būs viens no darba devēju motivācijas mehānismiem, lai atbalstītu legālu nodarbinātību, no otras puses – darba meklētājiem ir tiesības iepazīties ar uzņēmumiem, kuri līdz šim nelegāli

nodarbinājuši savus darbiniekus. Turklāt minēto informāciju izmanto pašvaldības, iepazīstoties ar informāciju par uzņēmumiem, kuri pieteikuši savu dalību publiskajos iepirkumos.

1.4.2. Inspicēšanas kampaņas uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir nozarēs ar paaugstinātu nelaimes gadījumu un arodslimību risku

Jau trešo gadu pēc kārtas Darba inspekcija rīko nacionālās kampaņas darba aizsardzības jomā konkrētu nozaru uzņēmumos. Nozares, kurās rīko inspicēšanas kampaņas, tiek izvēlētas, pamatojoties uz notikušo nelaimes gadījumu skaitu attiecīgajā nozarē (kokapstrāde un būvniecība), kā arī izvērtējot kaitīgo darba vides riska faktoru daudzumu un iespējamo ietekmi uz nozarē strādājošo veselību (sabiedriskās ēdināšanas nozare). Uzsākot kampaņas, Darba inspekcija vispirms par to informē sabiedrību.

Darba inspekcijas inspicēšanas kampaņu mērķis:

- preventīvi apsekot uzņēmumus;
- izvērtēt darba devēju faktisko darbību drošas darba vides izveidē;
- aktualizēt darba devēju uzmanību darba aizsardzības jautājumiem;
- mazināt arodslimību un nelaimes gadījumu riskus;
- mazināt nelegālo nodarbinātību būvniecībā;
- pārbaudīt to nozaru uzņēmumus, kurās inspicēšanas kampaņas nav rīkotas.

2009. gadā Darba inspekcijas rīkotajās kampaņās īpaša uzmanība tika pievērsta darba vides risku novērtēšanai, kas ir pamats visiem turpmākajiem darba aizsardzības pasākumiem - darba aizsardzības pasākumu plāna izveidošanai, pasākumu veikšana riska faktoru mazināšanai vai novēršanai, tāpat tika pārbaudīta arī citu būtisku darba aizsardzības prasību ievērošana uzņēmumos (darba aizsardzības speciālista apmācība, instruēšana, apmācība, aprīkojuma, darba vietu atbilstība prasībām, individuālo aizsardzības līdzekļu (IAL) esamība un lietošana, drošības zīmju izvietošana, obligāto veselības pārbaudžu (OVP) veikšana).

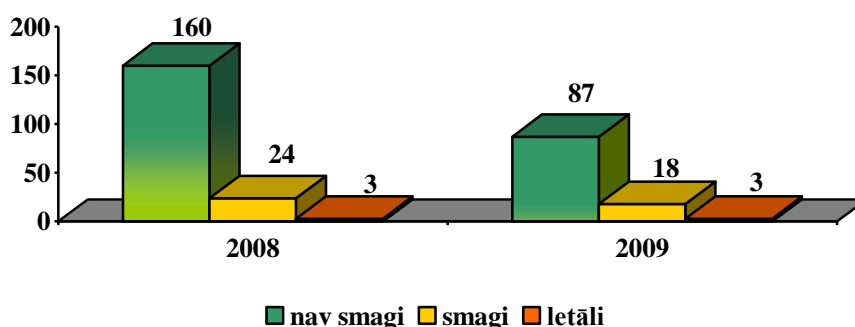
Kampaņu laikā darba devēji tika informēti arī par to, ka uzņēmumiem ir iespējams saņemt *de minimis* atbalstu darba vides risku novērtēšanai darba vietās, darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādei, nodarbināto un darba devēju informēšanai par darba aizsardzības jautājumiem Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) realizētā ESF projekta ietvaros.

Kokapstrādes kampaņas laikā īpaša uzmanība tika pievērsta kokapstrādes uzņēmumu darba aprīkojumam, darbinieku instruēšanai un apmācībai, darba vides risku novērtējumam, IAL izsniegšanai un lietošanai. Kokapstrādes kampaņas laikā tika veikti 189 uzņēmumu apsekojumi. Kampaņas laikā darba devējiem izsniegts 171 rīkojums 1 154 konstatēto pārkāpumu novēršanai, kā arī piemērots 21 administratīvais sods.

Kokapstrādes kampaņas rezultātu analīze liecina, ka kokapstrādes uzņēmumos vidēji viena apsekojuma laikā tika konstatēts vislielākais pārkāpumu skaits (6). Tikai 11% no kampaņas laikā apsekotajiem uzņēmumiem netika izsniegti rīkojumi pārkāpumu novēršanai. Normatīvos aktus, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti izsniegtajos rīkojumos skat. 1.tabulā.

Normatīvie akti	Kopā
MK 02.10.2007. not. Nr.660. „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	254 (22 %)
MK 09.12.2002. not. Nr.526. „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”	192 (17 %)
MK 19.03.2002. not. Nr.125. „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	134 (12 %)
MK 20.08.2002. not. Nr.372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”	101 (9 %)
MK 08.06.2004. not. Nr.527 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	89 (8 %)
MK 17.06.2003. not. Nr.323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”	69 (6 %)
MK 03.09.2002. not. Nr.400 “Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	64 (6 %)
MK 06.08.2002. not. Nr.344 „Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagumus”	50 (4 %)

Kopējais nelaimes gadījumu skaits kokapstrādes nozarē 2009.gadā, salīdzinot ar 2008.gadu, ir samazinājies par 42,3% (skat. 4.attēlu). Galvenie cēloņi 2009.gadā kokapstrādes nozares uzņēmumos notikušajiem nelaimes gadījumiem bija darba drošības instrukciju un noteikumu neievērošana, nepietiekoša uzmanība, neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība. 44% no kampaņas laikā pārbaudītajiem uzņēmumiem nevarēja uzrādīt datus par mašīnu un iekārtu tehnisko apkopi, 11% uzņēmumu kustīgās darba aprīkojuma daļas nebija norobežotas. Darba aprīkojums bieži nav atbilstoši marķēts un apzīmēts ar brīdinājuma uzrakstiem un brīdinājuma zīmēm. Drošības zīmes ir, bet nav novietotas bīstamajās vietās. Nodarbinātie netiek iepazīstināti ar risku novērtējumu, tātad viņi nezina kādiem riska faktoriem viņi ir pakļauti. Nodarbinātie neapzinās IAL lietošanas nepieciešamību, aizsargmehānismu patvaļīgas noņemšanas bīstamību. Tāpēc ir nepieciešama stingrāka uzraudzība no darba devēja puses. Augstais pārkāpumu skaits skaidrojams arī ar to, ka patreizējā ekonomiskajā situācijā darba devēji maz uzmanības velta darba drošības jautājumiem, vairāk plānu izpildei, darba apjoma veikšanai, taču tas nav attaisnojums nedroša darba aprīkojuma lietošanai un ekspluatācijai.

4.attēls: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2008. – 2009.) kokapstrādes nozarē

Būvniecības kampaņā 2009.gadā pastiprināta uzmanība tika pievērsta nelegālās nodarbinātības samazināšanai būvniecības uzņēmumos un pārbaudīta MK 25.02.2003. not. Nr.92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” prasību ievērošana attiecībā uz nodarbināto apliecībām un nodarbināto sarakstiem, kā arī tika arī pārbaudīts darba aprīkojums, IAL nodrošināšana un lietošana, darbs augstumā, drošības zīmes, darba vides risku novērtēšana. Pirms kampaņas uzsākšanas 4 861 darba devējam tika izsūtītas elektroniskas vēstules ar informāciju par kampaņu. Šāda veida darba

devēju informēšanai ir liela rezonanse - darba devēji īpašu uzmanību pievērš darba aizsardzības jautājumiem un būvlaukumu sakārtošanai.

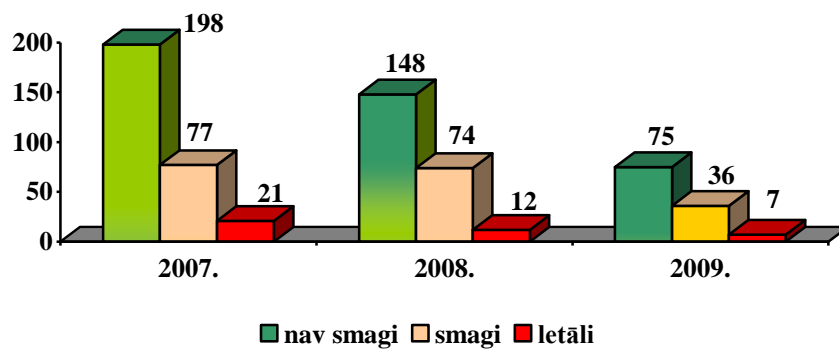
Būvniecības kampaņas laikā tika apsekots 281 būvobjekts. Kampaņas laikā darba devējiem izsniegti 89 rīkojumi 326 konstatēto pārkāpumu novēršanai, kā arī piemērots 31 administratīvais sods.

Salīdzinot ar 2008.gada būvniecības kampaņas rezultātiem, arī 2009.gadā tika konstatēti pārkāpumi attiecībā uz nodarbināto sarakstiem un apliecībām (par sarakstiem - 2008.gadā 17% uzņēmumu konstatēti pārkāpumi, bet 2009.gadā - 12% uzņēmumu; par apliecībām - 2008.gadā 15% uzņēmumu konstatēti pārkāpumi, 2009.gadā 9% uzņēmumu), taču pārkāpumu skaits ir samazinājies. Aizsardzībai pret krītošiem priekšmetiem kolektīvos un IAL nepielieto 2008.gadā - 6% būvuzņēmumu, bet 2009.gadā - tikai 2% būvuzņēmumu. Visa ķermeņa aizsardzības līdzekļu pret kritieniem 2008.gadā nav 13 % būvuzņēmumu, bet 2009.gadā - tikai 5% būvuzņēmumu. 2008.gadā 11% būvuzņēmumu konstatēti pārkāpumi aizsargķiveru lietošanā, bet 2009.gadā - tikai 7% būvuzņēmumu. Minētie dati liek secināt, ka būvniecības nozares uzņēmumos normatīvo aktu prasību ievērošanas līmenis ir paaugstinājies. Normatīvos aktus, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti izsniegtajos rīkojumos skat. 2.tabulā.

2.tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti izsniegtajos rīkojumos

Normatīvie akti	Kopā
MK 25.02.2003. not. nr.92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus”	171 (52,5%)
MK 20.08.2002. not. nr.372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”	37 (11,4%)
MK 03.09.2002. not. nr.400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	32 (9,8%)
MK 09.12.2002. not. nr.526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”	28 (8,6%)
MK 02.10.2007. not. nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	23 (7,1%)
Darba likums	10 (3,1%)
Darba aizsardzības likums	8 (2,4%)
MK 17.06.2003. not. nr.323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”	7 (2,1%)
MK 19.03.2002. not. nr.125 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	5 (1,5%)
MK 10.03.2009. not. nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	2 (0,6%)
MK 02.10.2007. not. nr.668 „Noteikumi par kārtību, kādā nodrošina apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, un pirmās palīdzības sniegšanai nepieciešamo medicīnisko materiālu minimumu”	2 (0,6%)
MK 06.08.2002. not. nr.344 „Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagumus”	1 (0,3%)

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem būvniecības apjomi 2009. gadā samazinājušies par 35%, savukārt, būvniecības nozares uzņēmumos notikušo nelaimes gadījumu skaits samazinājies par 48% (skat. 5.attēlu).

5.attēls: Darbā notikušo nelaiemes gadījumu skaita dinamika (2007. – 2009.) būvniecības nozarē

Būvniecības kampaņas rezultātu analīze liecina, ka lielajos būvlaukumos darba drošības stāvoklis ir labāks nekā mazajos. Tas ir atkarīgs no galvenā būvuzņēmēja un darba aizsardzības koordinatora darba uzraudzības kvalitātes līmeņa. Tieši darba organizācija un uzraudzība būvlaukumos ir ļoti svarīga. Šobrīd nepietiekošais finansējums, kā rezultātā tiek atbrīvoti darba aizsardzības speciālisti, nav iemesls darba drošības prasību neievērošanai. Pat neveicot lielus kapitālieguldījumus darba drošības nodrošināšanai, ikdienā ir iespējams ar minimāliem līdzekļiem to ievērot. Ja darba devējs savā uzņēmumā jau iepriekš būs izveidojis darba aizsardzības sistēmu, viņam nebūs nepieciešami milzīgi līdzekļi sistēmas uzturēšanai. Taupībai nevar būt cilvēka dzīvības un veselības cena.

Kampaņas sabiedriskās ēdināšanas nozarē laikā tika preventīvi apsekoti sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, izvērtēti faktiskie darba apstākļi uzņēmumos, pievēršot uzmanību darba aprīkojumam (sakņu, gaļas griežamām un gaļas maļamām mašīnām, cepeškrāsnīm, trauku mazgājamām mašīnām, mīklas mīcāmām mašīnām, putojamām mašīnām u.c.), lai noskaidrotu reālo situāciju darba aizsardzības jomā, kā arī veicināta darba devēju izpratne par darba aizsardzības jautājumiem. Kampaņas sabiedriskās ēdināšanas nozarē ietvaros tika veikti 247 uzņēmumu apsekojumi. Kampaņas laikā darba devējiem izsniegti 205 rīkojumi 1 144 konstatēto pārkāpumu novēršanai, kā arī piemēroti 10 administratīvie sodi.

Kampaņā tika konstatēts, ka sabiedriskās ēdināšanas nozares uzņēmumos darba aprīkojuma kustīgas daļas ir norobežotas (83%), ierīces un iekārtas ir aprīkotas ar drošības sistēmām, kas neļauj uzsākt ierīces darbību, kamēr nav uzlikts aizsargrežģis vai aizsargs. Tika konstatēti atsevišķi organizatoriska rakstura pārkāpumi, piemēram, darba devējs nav izveidojis un aktualizējis tā darba aprīkojuma sarakstu, kas var radīt palielinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai, dažos gadījumos darba devējs nav pietiekami veicis nodarbināto apmācību saistībā ar darba aprīkojuma lietošanu (15%), kā arī nepilnīgi dokumentētas instrukcijas. No visiem kampaņas laikā apsekotajiem uzņēmumiem 83% tika konstatēti pārkāpumi. Normatīvos aktus, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti izsniegtajos rīkojumos skat. 3.tabulā.

3.tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti izsniegtajos rīkojumos

Normatīvie akti	Kopā
MK 02.10.2007. not. Nr.660. „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	423 (37 %)
MK 17.06.2003. not. Nr.323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”	144 (12,6 %)
MK 10.03.2009. not. Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	106 (9,2 %)
Darba aizsardzības likums	96 (8,4 %)
MK 19.03.2002. not. Nr.125. „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	89 (7,8 %)
MK 03.09.2002. not. Nr.400 “Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	88 (7,7 %)
Darba likums	72 (6,2 %)
MK 09.12.2002. not. Nr.526. „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”	41 (3,6 %)
MK 20.08.2002. not. Nr.372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”	31 (2,7 %)
MK 02.10.2007. not. Nr.668 “Noteikumi par kārtību, kādā nodrošina apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, un pirmās palīdzības sniegšanai nepieciešamo medicīnisko materiālu minimumu”	30 (2,6 %)
MK 06.08.2002. not. Nr.344 „Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagumus”	14 (1,2 %)
MK 15.05.2007. not. Nr.325 „Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās”	4 (0,4 %)
MK 02.10.2007. not. Nr.669 „Noteikumi par apmācību pirmās palīdzības sniegšanā”	3 (0,3 %)
MK 06.08.2002. not. Nr.343 „Darba aizsardzības prasības, strādājot ar displeju”	2 (0,2 %)
MK 04.02.2003. not. Nr.66. „Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku”	1 (0,1 %)

Kampanas sabiedriskās ēdināšanas nozarē rezultātu analīze liecina, ka nozares uzņēmumos attieksme pret darba aizsardzības jautājumiem ir formāla, jo netiek adekvāti novērtēts darba drošības risks. To apstiprina arī lielais skaits uzņēmumu, kuros nav veikts risku novērtējums. Nav izpratnes, kādam mērķim domātas obligātās veselības pārbaudes, kuras bieži tiek sajauktas ar Personas medicīniskajām grāmatiņām.

Ar inspicēšanas kampaņām sabiedrībā tiek aktualizēti darba aizsardzības jautājumi attiecīgajā nozarē. Inspektoru izsniegto rīkojumu konstatēto pārkāpumu novēršanai rezultātā tiek sakārtota darba vide - darba vietas. Samazinoties ekonomiskajai aktivitātei valstī, darba devēji cenšas ietaupīt, tai skaitā arī uz darbinieku darba drošības prasību ievērošanas rēķina. Stingra Darba inspekcijas nostāja un pārbaudes sistēmas var nodrošināt, ka darba aizsardzības prasības tiek ieviestas un ievērotas uzņēmumos un cilvēki darba vietās var strādāt veselībai un drošībai nekaitīgos apstākļos.

1.4.3. SLIC informatīvā un inspicēšanas kampaņa “Ķīmisko risku novērtēšana” transportlīdzekļu apkopes nozarē

SLIC informatīvās un inspicēšanas kampaņas “Ķīmisko risku novērtēšana” transportlīdzekļu apkopes nozarē koordinātorvalsts Portugāle veica kampaņas sagatavošanas darbus un aptaujāja ES dalībvalstis par nozarēm, kurām katra valsts veiks kampaņu, apzināja koordinātorus un plānoja 2009.gada 16.decembrī rīkot koordinātoru sanākumi Luksemburgā. Sanāksmes rīkošanas laiks tika pārcelts uz 2010.gada 19. janvāri. Kampaņas rīkošanas termiņš tika pārcelts uz 2010. gada septembri.

1.4.4. Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa ”Risku novērtēšana”

2009.gadā viena no Darba inspekcijas darbības prioritātēm bija Eiropas nedēļas (EN) informatīvās kampaņas „Risku novērtēšana” organizēšana, kuras tēma bija darba vides risku novērtēšana. Kampaņas sauklis bija „Drošas un veselībai nekaitīgas darba vietas. Ieguvums Jums. Ieguvums Jūsu uzņēmumam”. EN informatīvās kampaņas pamatmērķis ir veicināt integrētu pieeju darba vides risku pārvaldībā, kurā ņemta vērā dažādo soļu metode riska novērtēšanas procesā. Kampaņas „Risku novērtēšana” ietvaros divu gadu garumā – 2008. un 2009.gadā – sabiedrībai tiek skaidrots, ka darba vides risku novērtēšana ir sistemātiska visu darba vides aspektu analīze, lai noteiktu, kas var radīt traumas vai veselības traucējumus, kā arī to, vai apdraudējumus darbavietā var novērst, un, ja to nevar, tad kādi ir vai kādiem vajadzētu būt profilakses vai aizsardzības pasākumiem, lai riska faktorus varētu kontrolēt. Tāpat EN informatīvās kampaņas „Risku novērtēšana” mērķis bija arī kļūst ar riska novērtēšanas procesu saistītos maldīgos priekšstatus un pierādīt, ka darba vides riska faktoru novērtēšana ne vienmēr ir sarežģīts un birokrātisks process vai tikai ekspertu pienākums, kā arī veicināt ideju par ieinteresēto personu iesaistīšanās pieeju risku novērtēšanā. Ir būtiski, lai riska novērtēšanā savu viedokli paustu un procesā iesaistītos paši nodarbinātie, tādējādi nodrošinot, ka apdraudējumi tiek identificēti ne tikai pamatojoties uz zināšanu principiem, bet arī izvērtējot darba apstākļus un nelabvēlīgas ietekmes faktorus.

Kampaņas ietvaros, veicinot labās prakses piemēru popularizēšanu, notika žurnālistu ekskursija uz 2004. gada „Labās prakses” balvas ieguvēju būvuzņēmumu SIA „Arčers”, kas arī pēc balvas saņemšanas ir turpinājis rūpēties par darba vides risku novēršanu un darba apstākļu uzlabošanu. Pasākumā piedalījās arī Baltkrievijas Republikas Darba un sociālās ministrijas Valsts darba inspekcijas departamenta pārstāvji, lai iegūtu informāciju un dalītos pieredzē par darba aizsardzības jautājumu risinājumiem. SIA „Arčers” ir saņēmis atzinību kā Latvijas būvniecības nozares uzņēmums, kas sniedzis lielāko ieguldījumu darba apstākļu uzlabošanā un darba vides risku novēršanā. SIA „Arčers” piešķirts arī darba aizsardzības pasākumu un nosacījumu kompleksa starptautiskais sertifikāts OHSAS 18001:2007.

Savukārt, EN laikā no 2009.gada 19. līdz 23.oktobrim norisinājās trīs darba vides risku novērtēšanas tēmai veltīti bezmaksas semināri - Rīgā, Valmierā un Liepājā, kuros piedalījās Darba inspekcijas, LM, LDDK, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS), Rīgas stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta pārstāvji, uzņēmumu vadītāji, darba drošības speciālisti un citi interesenti. Semināros bija iespējams iegūt informāciju par darba vides risku novērtēšanas tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem - jaunajiem un nepietiekami novērtētajiem darba vides riska faktoriem, biežāk konstatētajiem darba vides iekšējās uzraudzības pārkāpumiem. Semināru dalībniekiem bija iespēja uzzināt par labo praksi darba aizsardzībā dažādos uzņēmumos, kā arī darboties praktiski, identificējot darba vides riskus būvniecības objektā, kā arī diskutēt un uzdot jautājumus ekspertiem par darba vides risku novērtēšanas norisi un citām darba drošības aktualitātēm Latvijā.

1.5. Padotībā esošās iestādes

Darba inspekcijas padotībā nav nevienas iestādes.

2. Finanšu resursi un Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

4.tabula: Darba inspekcijai piešķirtā valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (LVL)*

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2008. gadā (faktiskā izpilde)	2009.gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 991 971	2 973 882	2 973 804
1.1.	dotācijas	2 989 782	2 965 482	2 965 371
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2 189	8 400	8 433
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība			
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi			
2.	Izdevumi (kopā)	3 013 766	2 973 882	2 738 416
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 985 475	2 829 387	2 707 451
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 985 131	2 828 967	2 707 036
2.1.2.	procentu izdevumi			
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti			
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	344	420	415
2.1.5.	uzturēšanas izdevumi transferti			
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	28 291	144 495	30 965

*Tajā skaitā Darba inspekcijas 2009.gadā īstenoto ESF un ERAF projektu finansējums.

Darba inspekcijas darbības nodrošināšanai tiek izlietoti budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammas „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) finanšu līdzekļi.

2.2. Budžeta programmu rezultatīvo rādītāju izpildes analīze

Saskaņā ar programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktajiem politikas rezultatīvajiem rādītājiem 2009.gadā bija jāpanāk nelaiemes gadījumos darbā bojā gājušo skaita (uz 100 000 nodarbinātajiem) samazinājums par 5%, salīdzinot ar 2007.gadu. 2007.gadā uz 100 000 nodarbinātajiem notika 6,01 letāls nelaiemes gadījums. 2009.gadā letālo darbā notikušo nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 strādājošajiem ir 3,66. Tādējādi nelaiemes gadījumos darbā bojā gājušo skaita (uz 100 000 nodarbinātajiem) samazinājums, salīdzinot ar 2007.gadu, ir 39,1% un noteiktais politikas rezultatīvais rādītājs ir izpildīts (plašāk skat. 2.5.3.nodaļu).

Darba inspekcijai atskaites periodā sākotnēji bija plānots veikt 13 200 uzņēmumu apsekojumus, tajā skaitā 4 500 apsekojumus sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu, bet, ņemot vērā Darba inspekcijas apsekoto uzņēmumu skaita dinamiku 2009.gada 1.pusgadā, Darba inspekcijas rīcībā esošos resursus (liela personāla mainība un amata vietu skaita samazinājums) un pieaugošo Darba inspekcijas darba apjomu (darba vietas higiēnisko raksturojumu un iesniegumu skaita pieaugums u.c.), 2009.gadā veicamo apsekojumu skaits tika samazināts līdz 12 600. 2009.gadā tika veikti 12 189 apsekojumi 8 931 uzņēmumā. Tas ir 97% no plānotā. Pilnīgi viss plānotais apsekojumu skaits nav sasniegts sakarā ar strukturālajām izmaiņām, kas Darba inspekcijā tika veiktas 2009.gada 4.ceturksnī un kuru ietvaros amata vietu skaits, salīdzinot ar 2009.gada sākumu, tika samazināts par 20%, būtiski samazinot arī inspektoru skaitu. Savukārt, statistisko datu analīze liecina, ka, salīdzinot ar 2008.gadu, 2009.gadā izskatīto iesniegumu skaits palielinājies par 17% un ir lielākais pēdējo 5 gadu periodā, bet darba vietas higiēnisko raksturojumu skaits pieaudzis par 10%. Saistībā ar nelegālo nodarbinātību veikti 4 996 apsekojumi, kas ir par 11% vairāk kā plānots (plašāk skat. 1.4.1.nodaļu).

Darba inspekcijai 2009.gadā bija jāapseko 12% no kopējā tajās nozarēs darbojošos uzņēmumu skaita, kas klasificētas MK 08.02.2005. noteikumos Nr. 99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem,

kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju". Darba inspekcija atskaites periodā apsekojusi 19,3%, kas ir vairāk kā plānots. Tas izskaidrojams ar Darba inspekcijas aktīvo darbu inspicēšanas kampaņu laikā, kad tika palielināts apsekojumu skaits tieši iepriekš minētajās nozarēs, kurās nodarbinātie salīdzinoši biežāk cieš nelaimes gadījumos darbā vai ir pakļauti riska faktoriem, kuru ilgstoša iedarbība var izraisīt arodsaslimšanas.

Atskaites periodā Darba inspekcijai bija jāorganizē 4 inspicēšanas kampaņas uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir nozarēs ar paaugstinātu nelaimes gadījumu un arodslimību risku (550 uzņēmumu apsekojumi). 2009.gadā Darba inspekcija noorganizēja 3 inspicēšanas kampaņas (717 uzņēmumu apsekojumi) kokapstrādes, būvniecības un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos (plašāk skat. 1.4.2.nodaļu). Ceturto inspicēšanas kampaņu bija plānots organizēt izglītības iestādēs. Taču, ņemot vērā ekonomisko situāciju Latvijā un veiktos grozījumus normatīvajos aktos par izglītības iestāžu pārbaudēm, ar LM akceptu tika nolemts kampaņu izglītības iestādēs neveikt, Darba inspekcijas resursus novirzot, lai veiktu vairāk apsekojumus pārējās trīs inspicēšanas kampaņās. Darba inspekcijas mājas lapā tika ievietota izglītības iestāžu pārbaudes anketa un informācija par biežāk sastopamajiem riska faktoriem izglītības iestādēs. Kampaņu laikā veikti par 30% vairāk uzņēmumu apsekojumu kā bija plānots, jo daļa plānveida preventīvo apsekojumu tika veikti kampaņu ietvaros, ņemot vērā, ka kampaņa ir efektīva uzņēmumu kontroles un sabiedrības informēšanas metode, kas ļauj atklāt un risināt konkrētas problēmas gan darba tiesību, gan darba aizsardzības jomā.

2.3. 2009.gadā īstenoto Eiropas struktūrfondu projektu rezultāti

2009.gadā Darba inspekcija realizēja ESF projektu „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” un Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu „Valsts darba inspekcijas informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām”, kā arī uzsāka ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” īstenošanu.

2.3.1. ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” īstenošanas rezultāti

2009.gada beigās noslēdzās ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” īstenošana. Projekta mērķis bija uzlabot Darba inspekcijas sniegto pakalpojumu kvalitāti un panākt pilnīgāku darba devēju, darbinieku un sabiedrības informētību par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumiem. Projekta aktivitāšu realizācijai tika izmantoti finanšu līdzekļi 716 859 LVL apmērā.

Apzinoties, ka sabiedrības informēšana par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumiem ir vitāli svarīga un sociāli nozīmīga, bet piešķirtais valsts budžeta finansējums ir nepietiekošs un līdz ar to arī pārsvarā vērsts uz Darba inspekcijas inspicēšanas funkciju nodrošināšanu, Darba inspekcija ar ESF finansiālo atbalstu būtiski paplašināja preventīvo pasākumu klāstu un uzrunāja iepriekš nerasniegtās mērķa auditorijas. Jāatzīmē, ka ESF projekta ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta jauniešu informētības līmeņa paaugstināšanai, kas ne tikai veido pamatu darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību kultūras veidošanai un iedzīvināšanai praksē, bet arī ļauj pasargāt jauniešu veselību vai pat dzīvību no iespējamās darba vides riska faktoru negatīvas iedarbības, piemēram, veicot algotu darbu vasarā. Ļoti veiksmīgi tika izvēlēti arī jauniešu uzrunas veids - izglītojošas īsfilmas un multfilmas, kurās uzskatāmi un saprotami skaidroti darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumi (plašāk skat. 4.1. nodaļu).

Plašu rezonansi sabiedrībā izraisīja par ESF projekta līdzekļiem realizētās Darba inspekcijas informatīvās kampaņas „Darba līgums - drošāka rītdiena!” un „Strādā vesels”. Kampaņas „Darba līgums - drošāka rītdiena!” ietvaros Darba inspekcija aktīvi informēja sabiedrību par legālās nodarbinātības priekšrocībām, uzsverot, ka darba līgums dod papildu drošību gan nodarbinātajiem, gan darba devējiem. Savukārt, „Strādā vesels” kampaņas mērķauditorija bija visi nodarbinātie, īpaši tie, kuri nodarbināti nozarēs, kas saistītas ar paaugstinātu risku, piemēram, kokapstrāde, metālapstrāde, pārtikas ražošana, darbs augstumā un darbs ar elektroierīcēm, kā arī citās, visbiežāk, industriālās jomās, kur pastāv risks gūt darba traumas. Tā kā cilvēka vizuālā uztvere ir viena no spēcīgākajām, mērķauditorijas uzrunāšanai tika sagatavoti informatīvi plakāti, īsfilmas, reklāmas rullīši, kuros atspoguļota skaudrā dzīves realitāte pēc darbā gūtas traumas. Kopumā kampaņas ideja bija - tieši un

bez aplinkiem runāt ar cilvēkiem, kuri potenciāli var būt apdraudēti savā darba vietā (plašāk skat. 4.1.nodaļu).

Sabiedrības informētību un izpratnes uzlabošanu par Darba inspekcijas kompetencē esošajiem jautājumiem veicināja arī 32 semināri, kas tika organizēti visos Latvijas reģionos, izglītojošie TV (28) un radio (14) raidījumi, informatīvais elektroniskais izdevums "Darba aizsardzības ziņas" (plašāk skat. 4.1.nodaļu).

Nemot vērā, ka amatpersonu apmācība un kvalifikācijas celšana ir viens no Darba inspekcijas darbības efektivitātes priekšnosacījumiem, projekta ietvaros būtiski tika pilnveidota ne tikai Darba inspekcijas apmācību sistēma, t.sk. izstrādātas mācību vajadzību un mācību efektivitātes novērtēšanas metodes, izstrādāti 3 apmācības moduļi (jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku pamatapmācības programma, specializētās apmācības programma un inspektoru atkārtotas atestācijas mācību programma), bet arī uzlaboti personāla vadības procesi, t.sk. Darba inspekcijas personāla plānošanas un novērtēšanas sistēmas.

Projekta starptautiskās sadarbības un pieredzes apmaiņas pasākumi arī veicināja labas prakses pārņemšanu un izplatīšanu darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā.

Novērtējot projekta rezultātu sociālo nozīmi, var secināt, ka projektam izvirzītais mērķis ir sasniegts un Darba inspekcija finansiālo iespēju robežās turpinās īstenot projekta laikā izstrādāto sabiedrības informēšanas stratēģiju un citus projekta ietvaros aizsāktos pasākumu realizāciju.

2.3.2. ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām” īstenošanas rezultāti

2009.gadā Darba inspekcija īstenoja ERAF projektu „VDI informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām”, kura mērķis bija izveidot modernu, uz klientiem vērstu Darba inspekcijas infrastruktūru. Lai panāktu klientu apmierinātību un uzlabotu Darba inspekcijas konsultatīvo darbu, projekta ietvaros Rīgā tika izveidots konsultāciju sniegšanas centrs ar automatisko sistēmu rindu pārvaldīšanai. Darba inspekcijas telpās tika iekārtota mācību klase un iegādātas 150 mācību grāmatas. Tas nodrošinās Darba inspekcijas darbinieku tālāku augstas kvalitātes apmācību, izmantojot mūsdienīgu prasībām un Darba inspekcijas vajadzībām atbilstošu aprīkojumu un speciāli sagatavotus izglītojošos materiālus par Darba inspekcijas kompetencē esošajiem jautājumiem. Projekta realizācijas ietvaros tika iekārtotas 110 darba vietas atbilstoši veicamajām funkcijām un uzdevumiem. Darba inspekcijas mobilitātes paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošanu iegādāti 116 mobilie telefoni.

Lai darba devēji, atbilstoši MK 25.08.2009. noteikumu Nr. 950 „Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” prasībām, varētu nekavējoties Darba inspekcijai paziņot par darbā notikušu smagu vai letālu nelaiemes gadījumu, tika iegādāta un uzstādīta sarunu reģistrācijas sistēma, kas ļauj saņemt minētos ziņojumus visu diennakti (arī brīvdienās un svētku dienās).

2009.gadā ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām” aktivitāšu realizācijai izmantots finansējums 333 941 LVL apmērā.

2.3.3. ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” īstenošanas rezultāti

ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” mērķis ir ieviest sešpadsmit Darba inspekcijas e-pakalpojumus, izveidot integrētu informācijas sistēmu, integrējot to ar Iedzīvotāju reģistru, VID informācijas sistēmu un citu valsts pārvaldes institūciju informācijas sistēmām Valsts informācijas sistēmu savietotājā, un tādā veidā nodrošināt efektīvu darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jomas uzraudzības un kontroles informatīvo bāzi, kā rezultātā tiks taupīti Darba inspekcijas resursi un samazināts administratīvais slogs Latvijas iedzīvotājiem, kā arī pilnveidota un efektīvizēta starpinstitūciju sadarbību un informācijas apmaiņa tiešsaistē. Lai sasniegtu projekta mērķi, projekta īstenošanas laikā sadarbosies 7 institūcijas: Darba inspekcija, Uzņēmumu reģistrs, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, VID, Valsts reģionālās attīstības aģentūra un Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca. Projekta īstenošanas laiks ir no 2009.gada līdz 2012.gada vidum.

2009.gada ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” realizācijas nodrošināšanai piešķirti 55 000 LVL. Visi piešķirtie finanšu līdzekļi tika apgūti.

2009.gadā veiktās aktivitātes:

- tika izstrādāts un Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā iesniegts ERAF projekta „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” pieteikums, kas tika apstiprināts,
- sagatavots Darba inspekcijas informācijas tehnoloģiju infrastruktūras drošības audita ziņojums;
- sāka sistēmas attīstības koncepcijas un tehniskā projekta izstrāde.

2.4. Dalība ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” aktivitātes „De minimis atbalsta piešķiršana” īstenošanā

LDDK realizē ESF projektu „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos”. Projekta ietvaros LDDK un Darba inspekcija ir vienojušās par partnerību aktivitātes „De minimis atbalsta piešķiršana” īstenošanā. *De minimis* atbalsts sevī ietver darba vides riska faktoru novērtēšanu darba vietās (fizikālo riska faktoru mērījumi), darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādi un nodarbināto informēšanu par darba aizsardzības jautājumiem.

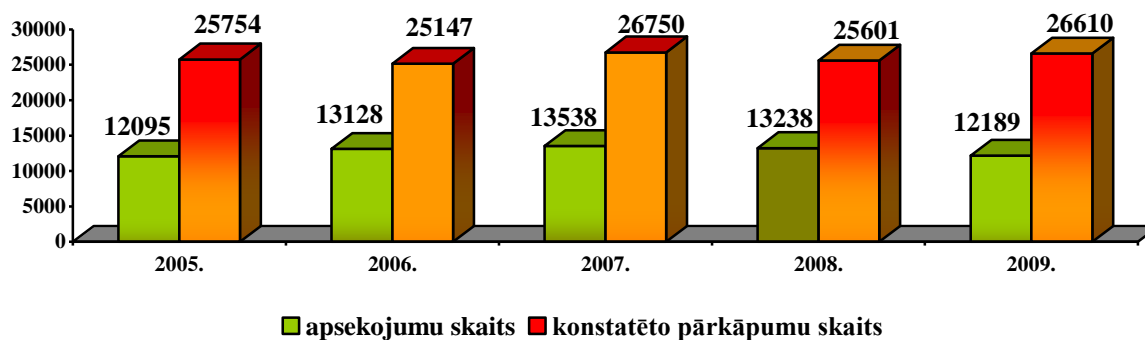
2009.gadā *De minimis* atbalsta saņemšanai tika saņemti 508 pieteikumi. 2009.gadā pieņemti 457 lēmumi par atbalsta sniegšanu, kā rezultātā darba vides riska faktori tika izvērtēti 31 400 nodarbināto darba vietās. *De minimis* atbalsts 2009.gadā piešķirts 645 584 LVL apmērā.

De minimis atbalsta saņemšanas kritērijiem neatbilda un finansējumu darba vides riska faktoru novērtēšanai nesaņēma 11 uzņēmumi.

2.5. Valsts darba inspekcijas sniegtie publiskie pakalpojumi

2.5.1. Uzņēmumu apsekošana

Galvenā metode, ko Darba inspekcija izmanto, uzraugot un kontrolējot darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, ir uzņēmumu apsekošana. Darba inspekcijas amatpersonu mērķis, apsekojot uzņēmumu, ir apzināt faktisko situāciju uzņēmumā darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, novērtēt tās atbilstību spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un panākt, lai darba devēji noformētu darba tiesiskās attiecības atbilstoši normatīvo aktu prasībām un gan darba devēji, gan nodarbinātie godprātīgi pildītu pienākumus un izmantotu savas tiesības, kā arī, lai uzņēmumos tiktu izveidota nodarbināto veselībai droša un nekaitīga darba vide. Neatbilstību vai pārkāpumu konstatēšanas gadījumā, tiek pieņemts lēmums par efektīvāko rīcības veidu, lai panāktu darba vides sakārtošanu uzņēmumā, nodrošinot darbinieku veselībai un dzīvībai nekaitīgus darba apstākļus. 2009.gadā Darba inspekcijas amatpersonas veikušas 12 189 apsekojumus 8 931 uzņēmumā. Analizējot uzņēmumu apsekojumu un konstatēto pārkāpumu skaita dinamiku no 2005. – 2009.gadam (skat 6.attēlu), jāsecina, ka apsekojumu skaits ir samazinājies līdz 2005.gadā veikto apsekojumu skaita līmenim, bet konstatēto pārkāpumu skaits ir pieaudzis par 4%, salīdzinot ar 2008.gadu. Savukārt, vidēji vienā apsekojumā konstatētais pārkāpumu skaits ir nedaudz pieaudzis un ir lielākais piecu gadu periodā. Konstatēto pārkāpumu skaita pieaugums saistāms ar ekonomiskās aktivitātes straujo apsūkumu, kas lika darba devējiem galveno uzmanību koncentrēt uz uzņēmumu finanšu jautājumu risināšanu, un negatīvi ietekmēja arī darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanas līmeni.

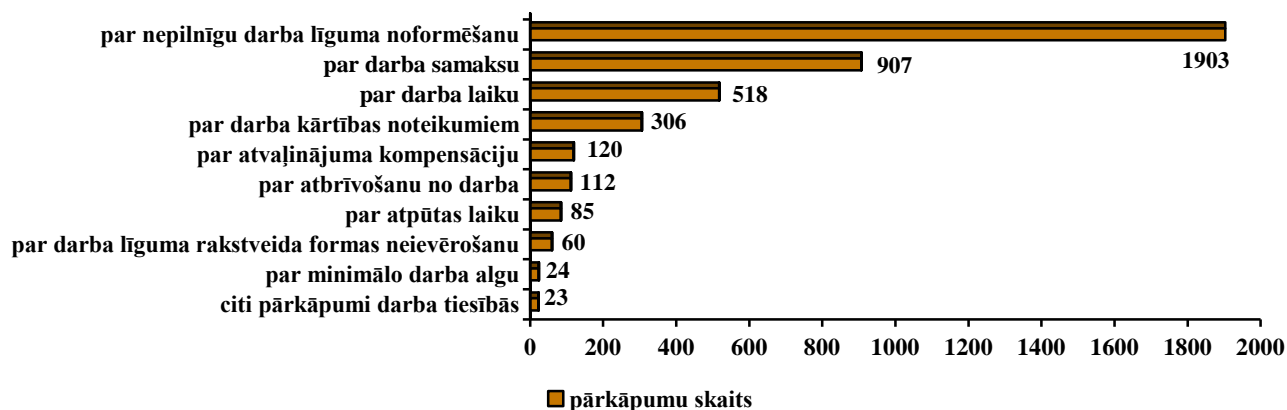

6.attēls: Uzņēmumu apsekojumu un konstatēto pārkāpumu skaita dinamika (2005. – 2009.)

Darba inspekcijas amatpersonas 2009.gadā darba devējiem izsniedza 4 777 rīkojumus ar norādi konkrētā termiņā novērst konstatētos 26 610 pārkāpumus. 2008.gadā kopā bija jānovērš 26 112 pārkāpumi, pēc darba devēju sniegtās informācijas novērsti tika 23 693 pārkāpumi jeb 90,7%. Pilnīgi visu Darba inspekcijas konstatēto pārkāpumu novēršanu kavē un ietekmē dažādi apstākļi, piemēram, 2009.gadā saistībā ar dziļo ekonomiskās krīzi daudzi uzņēmumi bija spiesti samazināt savas darbības apjomu un intensitāti vai pārtraukt darbību vispār, tāpat finanšu līdzekļu nepietiekamības dēļ daudzi darba devēji lūdza pagarināt pārkāpumu novēršanas termiņu. Par rīkojumā atrunāto pārkāpumu novēršanu darba devēji Darba inspekcijai paziņo rakstiski.

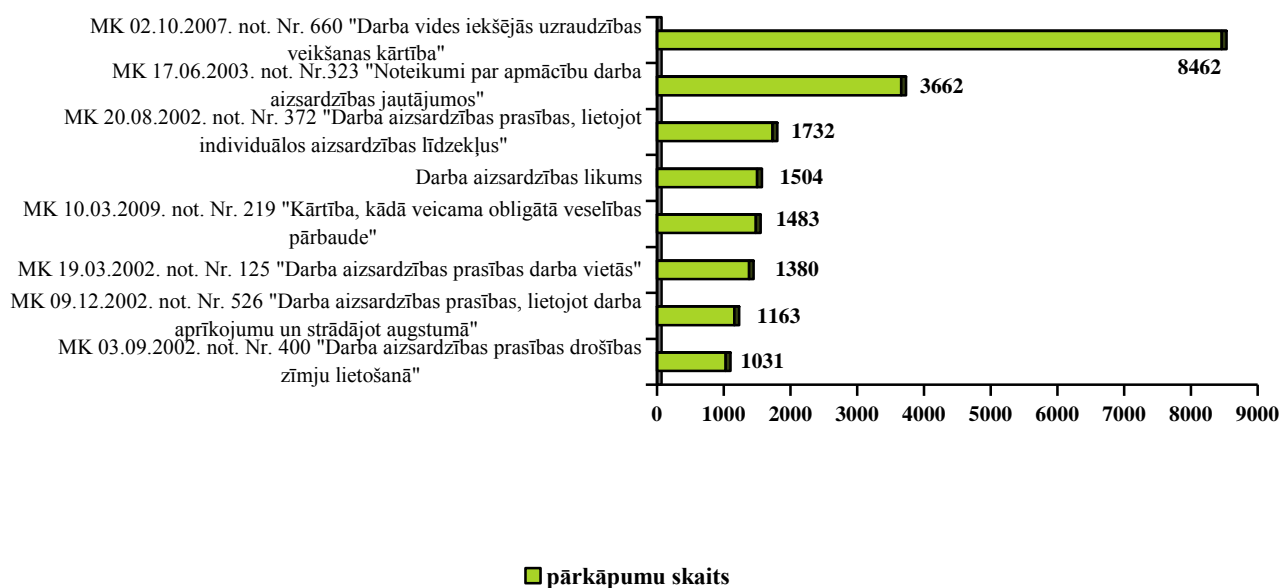
Atskaites periodā izdotajos rīkojumos tika konstatēti 4 058 darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi un 22 552 darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi.

Darba inspekcijas konstatētie pārkāpumi darba tiesisko attiecību jomā veido 15,2% no visiem atskaites periodā konstatētajiem pārkāpumiem. Savukārt, no visiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem (skat. 7.attēlu) gandrīz puse jeb 48,4% ir par darba līgumiem, t.i., nepilnīga darba līguma noformēšana un darba līguma rakstveida formas neievērošana. Visbiežāk tiek konstatēts, ka darba līgumos nav ietverta visa nepieciešamā informācija, kas noteikta Darba likuma 40.pantā. Īpaši tas attiecas uz darba laika noteikšanu darba līgumos. 26,5% darba tiesisko attiecību pārkāpumu ir saistīti ar darba samaksu, galvenokārt, par darba samaksas un atvaļinājuma kompensāciju neizmaksāšanu vai izmaksāšanu tikai daļējā apmērā; par darba algas aprēķināšanu un izmaksāšanu, kas ir mazāka par valstī noteikto minimālo darba algu, par darba algas izmaksu, kas neatbilst darba līgumā noteiktajai darba algai u.c. Jāatzīmē, ka salīdzinot ar 2008.gadu, pārkāpumi saistībā ar darba samaksu ir palielinājušies vairāk kā par 10%, kas, galvenokārt, saistāms ar uzņēmumu sarežģīto finansiālo stāvokli. 14,9% darba tiesisko attiecību pārkāpumu ir par darba un atpūtas laiku, no tiem visbiežāk tiek konstatēts, ka precīzi netiek uzskaitītas nodarbinātā nakts laikā un svētku dienās nostrādātās stundas, nav sagatavoti (darba) maiņu grafiki un nodarbinātie ar tiem nav iepazīstināti ne vēlāk kā mēnesi pirms to stāšanās spēkā, darba līgumā vai darba kārtības noteikumos nav noteikts darba laika sākums, beigas un pārtraukuma ilgums, netiek piešķirti ikgadējie apmaksātie atvaļinājumi u.c.

7.attēls: Darba inspekcijas 2009.gadā izsniegtajos rīkojumos konstatētie pārkāpumi darba tiesisko attiecību jomā

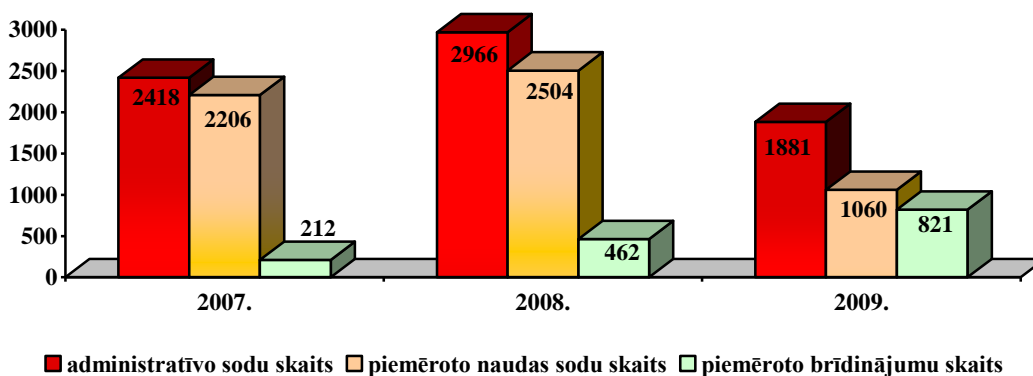
84,8% no visiem 2009.gadā Darba inspekcijas amatpersonu konstatētajiem pārkāpumiem veido darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi (skat 8.attēlu). Darba aizsardzības jomā, tāpat kā 2008.gadā, visvairāk – 37,5% - konstatēti MK 02.10.2007. noteikumu Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” pārkāpumi. Tas, galvenokārt, saistīts ar darba devēju attieksmi un pieeju minēto noteikumu prasību izpildē. Daļa darba devēju neuztver darba vides risku novērtēšanu uzņēmumā kā pamatu patiešām funkcionējošas darba aizsardzības sistēmas un drošas darba vides izveidei, bet uzskata, ka pietiek ar formāli novērtētiem darba vides riskiem, kam neseko nekāda reāla darbība, lai tos mazinātu vai novērstu, pēc risku novērtēšanas nereti nodarbinātie pat netiek iepazīstināti ar riskiem, kam viņi ir pakļauti darba laikā. Ja uzņēmumā ir noticis nelaimes gadījums darbā, ir gadījumi, kad darba devējs nav veicis atkārtotu darba vides risku novērtēšanu, līdz ar to nav veikta arī būtiska preventīvā darba daļa, kas varētu novērst citu nelaimes gadījumu notikšanu nākotnē. 16,2% pārkāpti MK 17.06.2003. noteikumi Nr. 323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos” – nodarbinātajiem nav veikta ievadinstruktaža vai atkārtotā instruktaža, nav veiktas instruktažas nelaiemes gadījumā darbā cietušajam pēc atveseļošanās, instruēšanas fakts nav reģistrēts atbilstoši normatīvā akta prasībām, darba drošības instrukcijās nav iekļauti darba vides riska faktori, to novērtēšanas un mazināšanas pasākumi, trūkst instrukcijas konkrētam darba veidam vai tās ir nepilnīgas, kā arī uzņēmuma darba aizsardzības speciālists nav ieguvis nepieciešamās pamatlīmeņa (160 stundu apmācība) zināšanas darba aizsardzībā u.c. 7,7% pārkāpumu konstatēti saistībā ar MK 20.08.2002. Nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus” - uzņēmumos nav noteikti darba vides riska faktori, kuru novēršanai lietojami IAL, nav izveidots darba vides riska faktoru un to novēršanai lietojamo IAL saraksts, darbinieki nav nodrošināti ar atbilstošiem IAL, IAL ir izsniegti, bet netiek pielietoti, IAL lietošanas kontroles trūkums u.c.

8. attēls: Darba inspekcijas 2009.gadā izsniegtajos rīkojumos visbiežāk konstatētie pārkāpumi darba aizsardzības jomā

Darba aizsardzības jomā 2009.gadā organizatoriska (84,8%) un tehniska (15,2%) rakstura pārkāpumu savstarpējā attiecība kopumā saglabājās līdzīga kā iepriekšējā gadā (2008.gadā organizatoriska – 81,5%, tehniska 18,5% rakstura pārkāpumi). Tas liek secināt, ka darba devēji par daudz būtiskāku uzskata darba aprīkojuma tehnisko uzturēšanu, bet kvalitatīvas darba aizsardzības sistēmas izveidošanai un uzturēšanai, nodarbināto instruktāžai un apmācībai netiek veltīta pietiekama un adekvāta uzmanība. Darba devēji kā būtiskāko pieļauto pārkāpumu iemeslu 2009.gadā, protams, norādīja finanšu līdzekļu trūkumu. VDI amatpersonas praksē ir pārliecinājušās, ka mazo uzņēmumu vadītāji ne vienmēr ir pilnīgi izpratuši darba vides risku vērtēšanas būtību un praktisko nepieciešamību vai arī maldīgi uzskata, ka viņu vadītajos uzņēmumos darba vides risku vispār nav.

Ievērojot samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, Darba inspekcijas amatpersonas 2009.gadā par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem darba devējiem piemērojušas 1 881 administratīvo sodu, kas ir par 37% mazāk kā 2008.gadā. Atskaites periodā būtiski ir mainījusies arī piemēroto administratīvo sodu struktūra, proti, 2009.gadā par 77% ir pieaudzis piemēroto brīdinājumu skaits (skat. 9.attēlu).

9.attēls: Piemēroto administratīvo sodu struktūras un skaita dinamika (2007. – 2009.)

Tas apstiprina, ka Darba inspekcijas amatpersonu mērķis, konstatējot pārkāpumus, ir panākt darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības sistēmas sakārtošanu uzņēmumā, ņemot vērā arī straujo ekonomiskās aktivitātes lejupslīdi Latvijā un uzņēmumu objektīvi pasliktinājušos finansiālo situāciju.

Atskaites periodā no kopējā uzlikto administratīvo sodu skaita 79,4 % ir piemēroti par pārkāpumiem darba tiesību jomā. Par darba līgumiem (legālas nodarbināšanas pārkāpumi) kopumā piemēroti 411 administratīvie sodi par 192 390 LVL, tajā skaitā 366 (190 590 LVL) – par nodarbināšanu bez darba līguma. Jāuzsver, ka, salīdzinot ar 2008.gadu, strauji pieaudzis piemēroto administratīvo sodu skaits par darba samaksu un darba tiesisko attiecību izbeigšanas procedūras neievērošanu - par darba samaksu piemēroti 703 (45 675 LVL) administratīvie sodi, kas ir par 40% vairāk kā 2008.gadā; par darba tiesisko attiecību izbeigšanas procedūras neievērošanu piemēroti 248 sodi (11 060 LVL), kas ir par 53% vairāk kā 2008.gadā.

2009.gadā par pārkāpumiem darba aizsardzības jomā piemēroti 20,6% no visiem atskaites periodā piemērotajiem administratīvajiem sodiem. Darba aizsardzības jomu regulējošie normatīvie akti, par kuru prasību neievērošanu visbiežāk tika piemēroti administratīvie sodi:

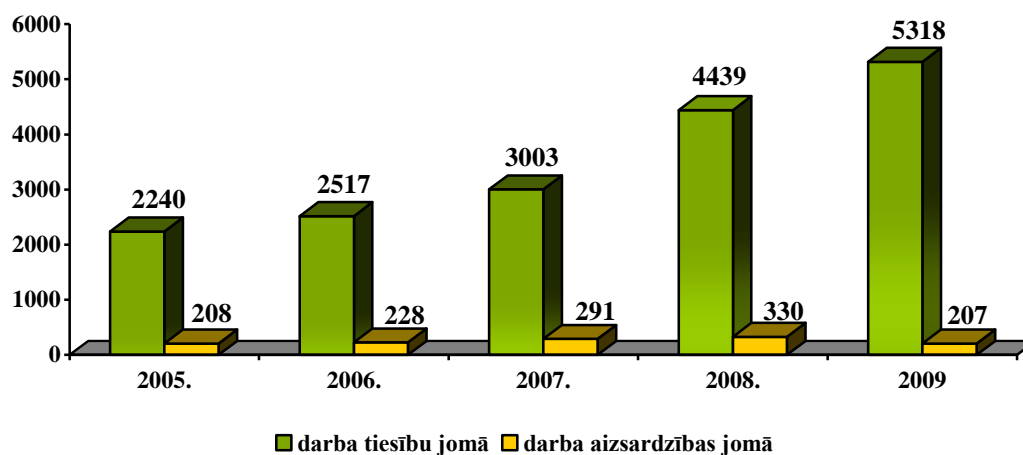
- 107 (8 100 LVL) – par Darba aizsardzības likuma pārkāpumiem;
- 88 (11 350 LVL) – par MK 25.02.2003. noteikumu Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” pārkāpumiem;
- 66 (3 750 LVL) – par MK 17.06.2003. noteikumu Nr. 323 noteikumu „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”;
- 49 (8 100 LVL) – par MK 02.10.2007. noteikumu Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” pārkāpumiem u.c.

Atskaites periodā piemēroti naudas sodi kopumā par 301 405 LVL.

2.5.2. Iesniegumu izskatīšana

Pildot Valsts darba inspekcijas likumā noteikto funkciju valsts uzraudzības un kontroles īstenošanā darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, sniedzot konsultācijas par normatīvo aktu prasībām, kā arī veicot pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbinieku, Darba inspekcijas amatpersonas likumā noteiktajā kārtībā izskatīja fizisko un juridisko personu iesniegumus un sniedza rakstiskas atbildes.

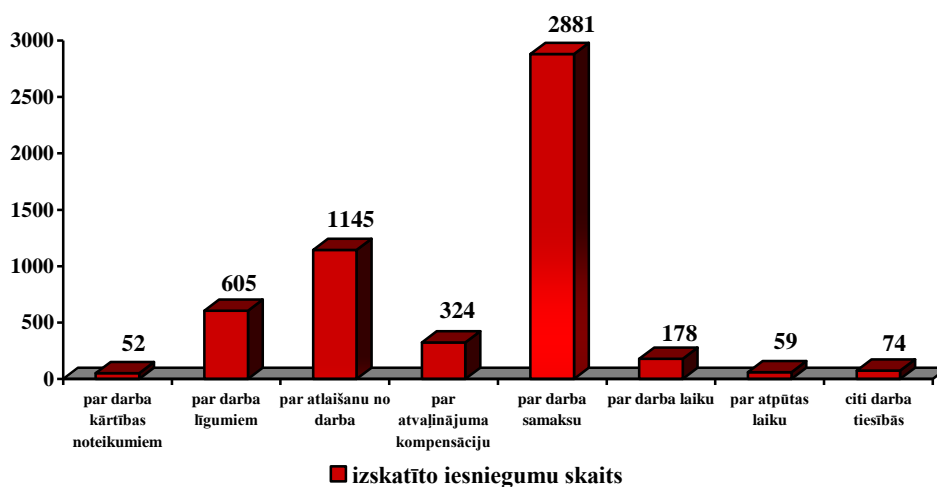
2009.gadā Darba inspekcijas amatpersonas izskatīja 5 583 iesniegumus, no tiem darba tiesību jomā – 5 318 iesniegumus, darba aizsardzības jomā – 207, bet 58 iesniegumi nebija par Darba inspekcijas kompetences sfēru jautājumiem. Atskaites periodā Darba inspekcijas amatpersonas izskatīja par 17 % vairāk iesniegumus kā 2008.gadā un par 64% vairāk nekā 2007.gadā. 95,3% no izskatītajiem iesniegumiem bija darba tiesību jomā, 3,7% - darba aizsardzības jomā. Izskatīto iesniegumu skaits darba tiesību jomā, salīdzinot ar 2008.gadu, pieaudzis par 19,8%, savukārt, darba aizsardzības jomā iesniegumu skaits samazinājies par 37,3% (skat. 10.attēlu).

10.attēls: Darba inspekcijas izskatīto rakstisko iesniegumu dinamika (2005. – 2009.) darba tiesību un darba aizsardzības jomā

Jāpiebilst, ka pieaug iesniegumu skaits, kuros darba devēji vēršas Darba inspekcijā, lūdzot sniegt Darba inspekcijas viedokli par atsevišķu Darba likuma normu piemērošanu. Galvenokārt, tie ir jautājumi, kuri saistīti ar vidējās izpeļņas aprēķināšanas kārtību, kā arī atsevišķu darba tiesisko attiecību regulējošo normatīvo aktu piemērošanu konkrētās situācijās. Atskaites periodā sniegti 690 rakstveida skaidrojumi.

Galvenais cēlonis iesniegumu skaita pieaugumam 2009.gadā bija ekonomiskās attīstības lejupslīde Latvijā, kā rezultātā saruka uzņēmumu ražošanas apjoms, kas, savukārt, radīja nepieciešamību samazināt arī ar darbaspēku saistītās izmaksas, samazinot nodarbināto skaitu. Darba tiesiskās attiecības nereti tika pārtrauktas, neievērojot Darba likumā noteikto kārtību, netika ievēroti darba līguma uzteikuma termiņi, darbinieki netika rakstveidā informēti par darba līguma uzteikumu. Izbeidzot darba tiesiskās attiecības ar nodarbinātajiem, darba devēji nereti neizmaksāja darbiniekiem galīgo aprēķinu. No visiem Darba inspekcijas izskatītajiem iesniegumiem par darba tiesiskajām attiecībām vairāk kā puse jeb 54,2% bija par darba samaksu (skat. 11.attēlu). Šajos iesniegumos darbinieki norāda, ka savlaicīgi nav izmaksātu darba algu, darba algas izmaksas tiek aizkavētas vairākus mēnešus, darbiniekiem netiek apmaksātas virsstundas un nakts darbs u.c.

11.attēls: Darba inspekcijas 2009.gadā izskatītie iesniegumi darba tiesisko attiecību jomā

2009. gadā būtiski pieaudzis iesniegumu skaits saistībā ar atbrīvošanu no darba. Ja 2008.gadā bija 654 šāda satura iesniegumi, tad 2009.gadā – 1 154 iesniegumi, kas ir par 76% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Tas, galvenokārt, saistīts ar ekonomisko krīzi valstī, kad strauji samazinājās ražošanas apjomi un līdz ar to darbinieki tika atlaisti no darba. Bieži vien šajās situācijās darba devēji rīkojās spontāni, neievērojot normatīvo aktu prasības. Tāpat jāatzīmē, ka līdz ar strukturālo reformu īstenošanu valstī, samazinot darbinieku skaitu valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēs, vai, likvidējot un reorganizējot iestādes, ir pieaudzis iesniegumu skaits no valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem, izglītības darbiniekiem, veselības aprūpes nozares darbiniekiem par darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

Izskatītie iesniegumi par darba samaksu lielākoties saistīti ar darba samaksas neizmaksu vispār vai izmaksas aizkavēšanu. Konstatējot pārkāpumus attiecībā uz darba samaksas izmaksu, Darba inspekcijas amatpersonas saskaņā ar LAPK piemēroja administratīvo sodu darba devējam par darba tiesisko attiecību normatīvo aktu prasību neievērošanu, kā arī ieviesa praksi, ka darba devējam tika izsniegti rīkojumi pārkāpuma (darbiniekam pienākošās naudas summas izmaksa) novēršanai. Jāatzīmē, ka 52,7 % gadījumu iesniegumos minētā informācija neapstiprinājās, kas norāda, ka uzņēmumos starp darba devējiem un nodarbinātajiem nenotiek abpusējs un pilnvērtīgs sarunu process. Nereti bijušas situācijas, kad nodarbinātais vēršas ar iesniegumu Darba inspekcijā, pat neizrunājot problēmu ar savu darba devēju. Rezultātā tiek konstatēts, ka darba devējs nav izskaidrojis aprēķināto un izmaksājamo naudas summu apmēru, kā arī nepietiekoši informējis nodarbināto par notiekošajiem procesiem uzņēmumā, kas saistīti ar darbinieku atļaišanu.

Analizējot iesniegumu skaita sadalījumu pa nozarēm, jāatzīmē, ka visvairāk ar iesniegumiem Darba inspekcijā vēršusies tirdzniecības nozarē strādājošie, t.i., 1 019 gadījumos, būvniecības nozarē strādājošie – 901 gadījumā, sekojoši apstrādes rūpniecībā strādājošie – 768 gadījumos, kas, savukārt, liecina, ka minētajās nozarēs pastāv zems darba tiesiskās kultūras līmenis.

Iesniegumu izskatīšanas rezultātā darba devējiem tika izdoti 687 rīkojumi ar norādījumu novērst konstatētos pārkāpumus, bet 1 159 gadījumos par konstatētajiem pārkāpumiem darba devēji tika administratīvi sodīti, no tiem, 569 gadījumos, piemērojot brīdinājumu, un 590 gadījumos – naudas sodu. Jāuzsver, ka lielā izskatīto iesniegumu daļā aprakstītās situācijas pēc būtības bija darba strīds, ko var atrisināt tikai vērstoties tiesā (piemēram, atļaušanas gadījumos).

2009.gadā Darba inspekcijā kopā saņemti 240 apstrīdēšanas iesniegumi, kas ir par 31% vairāk kā 2008.gadā. Apstrīdēto administratīvo aktu skaits, salīdzinājumā ar kopējo VDI 2009.gadā izdoto administratīvo aktu un faktisko rīcību skaitu, joprojām ir neliels – 1,9%. 2008.gadā apstrīdēto administratīvo aktu analīze atspoguļota 5.tabulā.

5.tabula: 2009.gadā Darba inspekcijas direktoram apstrīdētie administratīvie akti un faktiskā rīcība

	Skaits kopā	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rīkojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
Darba inspekcijas direktoram iesniegtās sūdzības	240	132	19	8	78	3*
<i>no tiem:</i>						
Atstāti spēkā	137	82	9	3	40	3
Pilnībā atcelti	23	17	4	-	2	-
Atstāti bez izskatīšanas	8	6	-	1	1	-
Grozīti, izdoti satura ziņā citādi adm.akti.	18	14	1	-	3	-
Nodoti atkārtotai izskatīšanai	33	2	1	2	28	-
Lietvedībā	21	11	4	2	4	-

*Administratīvā akta protokols; lēmums par lietvedības izbeigšanu; informācijas atteikums.

Visvairāk 2009.gadā apstrīdēti lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu – apstrīdēti 132 piemērotie sodi, kas ir vairāk nekā puse no kopējā apstrīdēto administratīvo aktu skaita. Turklāt jāatzīmē, ka 70 administratīvie sodi jeb 53% no apstrīdēto administratīvo sodu skaita bija piemēroti par personu nelegālu nodarbināšanu (2008.gadā tika apstrīdēti tikai 26 piemērotie administratīvie sodi par personu nelegālu nodarbināšanu). Apstrīdēto administratīvo sodu par personu nelegālu nodarbināšanu skaita pieaugums skaidrojams ar to, ka minimālais sods par personas nodarbināšanu bez rakstveidā noslēgta darba līguma ir 750 LVL, kā arī tas, ka uzņēmums uz 18 mēnešiem tiek izslēgts no iespējas piedalīties publiskajos iepirkumos. Jāpiebilst, ka par citiem Darba likuma pārkāpumiem Darba inspekcijas amatpersona var piemērot brīdinājumu (kas 2009.gadā bieži arī tika darīts) vai naudas sodu sākot no 50 LVL, bet par personu nelegālu nodarbināšanu minimālais soda apmērs ir 750 LVL.

Jāatzīmē, ka, salīdzinot ar 2008.gadu, trīs reizes samazinājies nelaimes gadījumu aktu apstrīdēšanas iesniegumu skaits. Tas saistīts ar to, ka 2008.gadā tika izdoti divi Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta lēmumi, kuros tika norādīts, ka akts vai atzinums par nelaimes gadījumu darbā nav uzskatāms par administratīvo aktu un nav jāizskata administratīvā procesa kārtībā. Šādu praksi Administratīvā tiesa arī ievēroja 2009.gadā, taču 2009.gada nogalē Augstākās tiesas senāts atkāpās no minētās prakses. Līdz ar to plānojams, ka 2010.gadā nelaimes gadījumu aktu apstrīdēšanas iesniegumu skaits varētu atkal pieaugt.

Salīdzinot ar 2008.gadu, atskaites periodā nedaudz pieaudzis rīkojumu, ar kuriem darba devējam uzlikts noteikts tiesiskais pienākums, apstrīdēšanas iesniegumu skaits. No 19 apstrīdētajiem rīkojumiem 10 ir par darba samaksas izmaksu. Jāuzsver, ka 2009.gadā Darba inspekcijas amatpersonas atsāka izdot rīkojumus, kas uzliek darba devējiem pienākumu izmaksāt darbiniekiem

neizmaksāto darba samaksu. Tāpat tika pilnveidots administratīvo aktu izpildes process, nododot neizpildītos rīkojumus izpildei tiesu izpildītājiem.

Par 2009.gadā Darba inspekcijas direktora pieņemtajiem lēmumiem Administratīvajā rajona tiesā tika iesniegti 48 pieteikumi (skat. 6.tabulu), no kuriem visvairāk – 39 – bija par lēmumiem par administratīvā soda uzlikšanu, no kuriem, savukārt, 19 bija par personu nelegālu nodarbināšanu. Taču no minētajiem 48 pieteikumiem 2009.gadā netika izskatīts neviens pieteikums. 2009.gadā Administratīvajā rajona tiesā saņemto pieteikumu izskatīšana nozīmēta, galvenokārt, uz 2010. un 2011.gadu.

6.tabula: Informācija par 2009.gadā Administratīvajā tiesā iesniegtajiem pieteikumiem par Darba inspekcijas amatpersonu izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību

	Skaitis kopā	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rīkojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
Administratīvajā tiesā iesniegtie pieteikumi	48	39	4	1	4	-

Administratīvās tiesas lietvedībā 2009.gadā atradās vēl 46 lietas par Darba inspekcijas izdotajiem administratīvajiem aktiem, kuras tika uzsāktas pirms 2009.gada. 2008.gadā izteiktās cerības, ka līdz ar 4 jaunu Administratīvās tiesas namu atvēršanu uzkrāto lietu skaits 2009.gadā samazināsies, realizējās. 2009.gadā tika pieņemti 43 tiesu nolēmumi, kas ir lielākais pieņemto tiesu nolēmumu skaits pēdējos trīs gados.

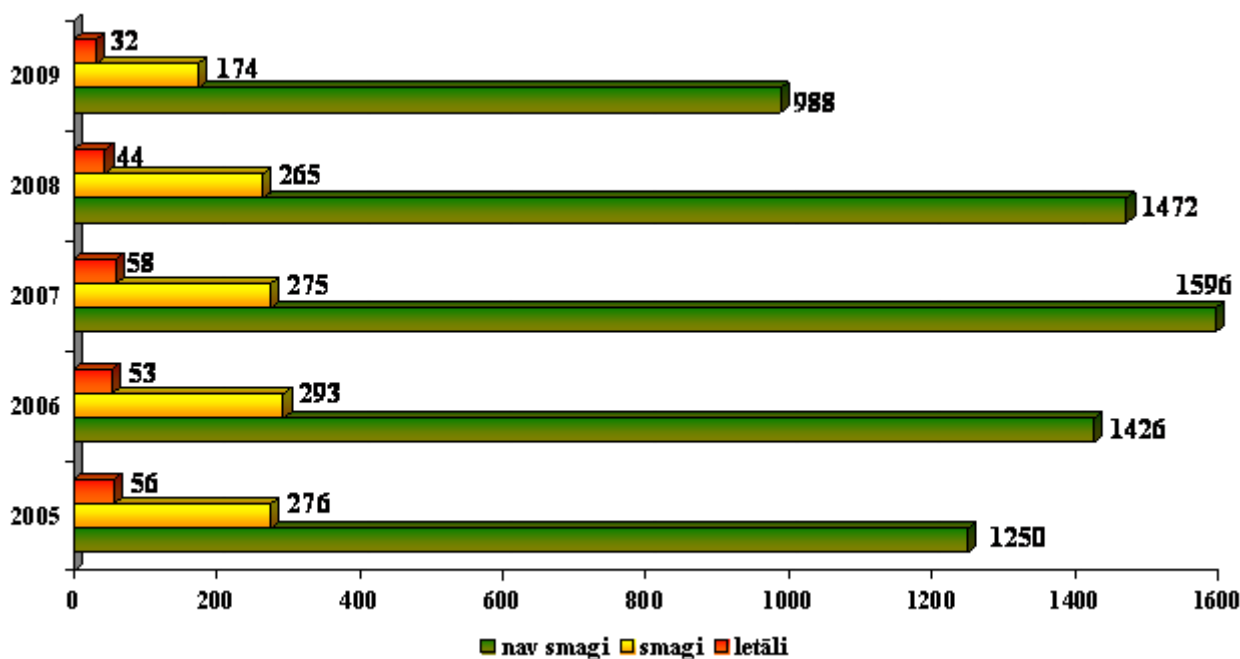
2009.gadā Administratīvajā tiesā (kopā visās instancēs) pieņemti 43 nolēmumi, no tiem 33 Administratīvajā rajona tiesā, 5 – Administratīvajā apgabaltiesā, 5 – Augstākajā tiesā (skat. 7.tabulu). Ar 19 nolēmumiem Administratīvā tiesa Darba inspekcijas izdotos administratīvos aktus ir atstājusi spēkā, 9 gadījumos tiesvedība izbeigta, kas nozīmē to, ka Darba inspekcijas izdotais administratīvais akts paliek spēkā. Tikai 5 gadījumos Darba inspekcijas izdotie administratīvie akti atcelti. Tiesvedība, galvenokārt, izbeigta strīdos par nelaimes gadījuma darbā aktu vai atzinumu. Kā jau minēts, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments 2009.gada nogalē atkāpās no aizsāktās prakses – neuzskatīt aktu vai atzinumu par darbā notikušu nelaimes gadījumu par administratīvo aktu. Augstākā tiesa 2009.gada nogalē pieņēma 4 šādus lēmumus, līdz ar to lietas tika nodotas Apgabaltiesai skatīšanai pēc būtības.

7.tabula: 2009.gadā spēkā stājušies tiesas spriedumi lietās, kurās kā atbildētājs ir Darba inspekcija (t.sk. lietās, kas ierosinātas pirms 2008.gada)

	Skaitis kopā	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rīkojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
Pieņemtie nolēmumi	43	21	4	12	5	1
<i>t.sk.:</i>						
Administratīvā rajona tiesa	33	20	2	6	4	1
Administratīvā apgabaltiesa	5	-	2	2	1	-
Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments	5	1	-	4	-	-
<i>no tiem:</i>						
Atstāti spēkā	19	13	2	1	2	1
Pilnībā atcelti	5	3	1	-	1	-
Atcelti daļā	3	2	-	-	1	-
Grozīti	1	1	-	-	-	-
Uzlikts par pienākumu veikt atkārtotu lietas izskatīšanu, izdot administratīvo aktu	1	1	-	-	-	-
Izbeigta tiesvedība	9	1	1	6	1	-
Lieta nodota atkārtotai izskatīšanai apgabaltiesā	4			4		

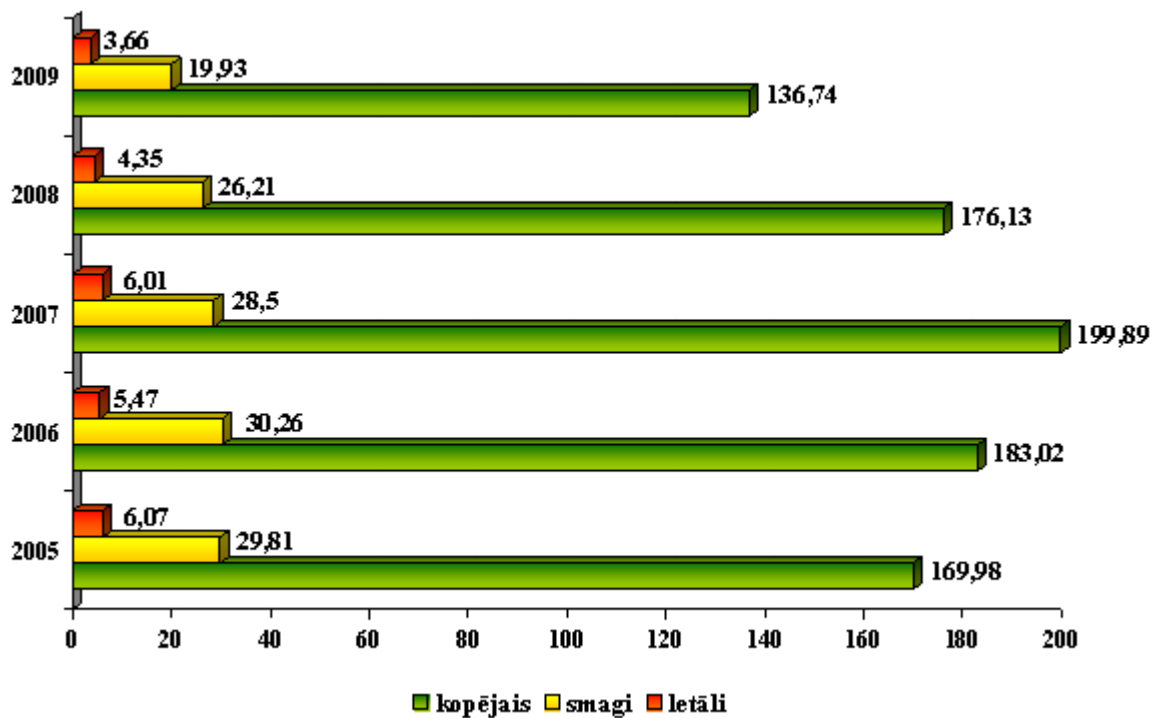
2.5.3. 2009.gadā notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana un registrācija¹

Lai gan pēdējos gados daudz ir darīts darba aizsardzības situācijas uzlabošanai, 2009.gada statistika par darba vietās notikušajiem nelaimes gadījumiem ir skarba – 32 cilvēki ir gājuši bojā darba vietās un katru dienu notiek vidēji 3 nelaimes gadījumi. Latvijā darbā notikušo nelaimes gadījumu kopskaits 2009.gadā, salīdzinot ar 2008.gadu, samazinājies par 33% (skat. 12.attēlu).

12.attēls: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2005. – 2009.)

¹ Statistiskā informācija par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem 2009.gadā apkopota 1.pielikumā.

13.attēls: Nelaiemes gadījumos kopējais, bojā gājušo un smagi cietušo skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (2005. – 2009.)

Atskaites periodā, salīdzinot ar 2008.gadu, būtiski samazinājies arī smago un letālo darbā notikušo nelaiemes gadījumu skaits: smago nelaiemes gadījumu skaits samazinājies par 34,3%, bet letālo nelaiemes gadījumu skaits samazinājies par 27,3% (skat. 12.attēlu).

Darbā notikušo nelaiemes gadījumu statistisko datu analīze sadalījumā pa uzņēmumu ekonomiskās darbības veidiem liecina, ka 2009.gadā lielākais nelaiemes gadījumu skaits ir bijis apstrādes rūpniecībā – 276 (2008. – 486), transporta nozarē – 227 (2008. – 271), veselības un sociālā aprūpē – 136 (2008. – 167) un būvniecībā 119 (2008. – 234).

39% no nelaiemes gadījumiem apstrādes rūpniecībā notikuši kokapstrādes nozarē, no kuriem, savukārt, vairāk kā pusei (69%) cēlonis bija darba drošības noteikumu un instrukciju neievērošana – pārgalvīga rīcība neizslēgtas iekārtas atbrīvošanā no iesprūdušiem materiāliem, bezatbildīga drošības aprīkojumu nelietošana vai noņemšana, izsniegto IAL nelietošana. Tas, ka kokapstrādes nozarē 45 nelaiemes gadījumos cietušie bija ar darba stāžu līdz vienam gadam, liecina par to, ka jauno darbinieku apmācībai netiek pievērsta nopietna vērība. Tā ir formāla vai netiek veikta vispār. Neapgūstot drošus darba paņēmienus un metodes, un, nenovērtējot apmācības nozīmi, nodarbinātais apdraud savu un apkārtējo darbinieku drošību un veselību. Darba devējiem īpaša uzmanība jāpievērš jauno darbinieku uzraudzībai un kontrolei.

No atskaites periodā transporta nozarē notikušajiem 226 nelaiemes gadījumiem darbā 26 bija ar smagām sekām, bet 6 gadījumos sekas bija letālas. 52% no smagajos nelaiemes gadījumos cietušajiem smagās traumas guva remontdarbu laikā nokrītot no kāpnēm, pakrītot vai iekrītot bedrēs, lūkās. Tas liecina, ka traumatisma risku nodarbinātajiem rada neuzmanīga rīcība, nedroša darba vide un darba vietas.

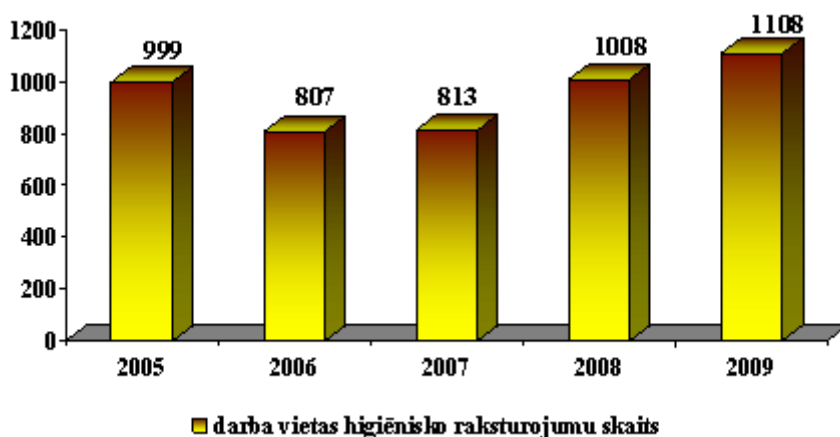
Salīdzinot ar 2008.gadu, veselības un sociālās aprūpes nozarē vērojams 19% liels nelaiemes gadījumos cietušo skaita samazinājums. Nelaiemes gadījumu skaita samazinājumu nozarē var skaidrot ar veiktajām strukturālajām reformām veselības un sociālās aprūpes iestādēs un darbinieku skaita samazināšanos.

Ievērojamais nelaiemes gadījumu skaita samazinājums, salīdzinot ar 2008.gadu, skaidrojams, gan ar ražošanas apjomu un nodarbināto skaita samazināšanos, gan ar Darba inspekcijas aktivitātēm, organizējot inspicēšanas kampaņas bīstamo nozaru uzņēmumos. Diemžēl nodarbinātie joprojām ne vienmēr adekvāti novērtē iespējamās sekas darba drošības noteikumu neievērošanai, IAL un kolektīvo darba aizsardzības līdzekļu nelietošanai. Piemēram, būvniecības nozares uzņēmumos darba devēji, lielākoties, ir nodrošinājuši nodarbinātos ar ķiverēm, pretkritienu sistēmām un virvēm, bet nozares

uzņēmumos ne vienmēr ir pilnvērtīgi nodrošināta darba un darba drošības uzraudzība. Lielākā daļa no Darba inspekcijas izmeklētajiem nelaimes gadījumiem būvniecībā ir notikuši tieši atbildīgā būvdarbu vadītāja prombūtnes laikā. Būvdarbu vadītājs nodarbinātos instruē par darba drošību, bet nodarbinātie būvdarbu vadītāja prombūtnes laikā dara tā, kā viņiem pašiem šķiet ērtāk. Diemžēl darbs būvniecībā bieži tiek organizēts tā, ka viens atbildīgais būvdarbu vadītājs vienlaicīgi vada darbus vairākos būvobjektos.

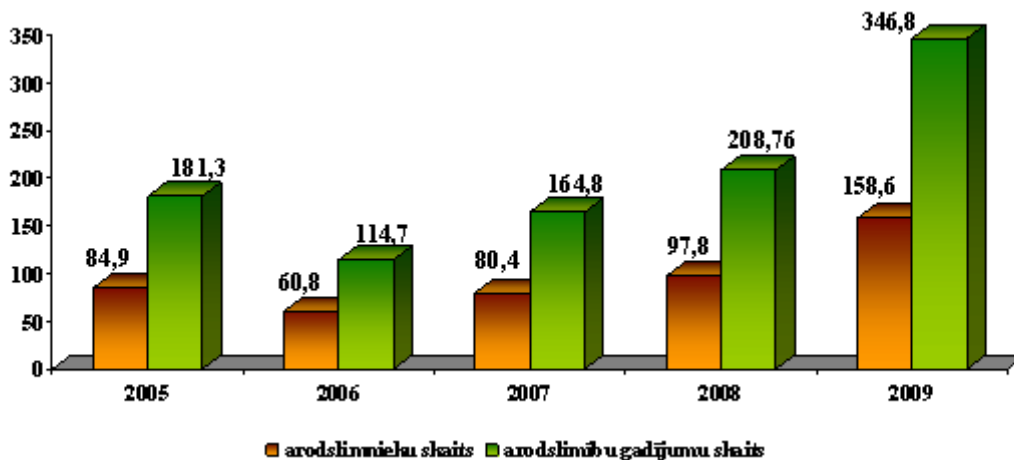
2.5.4. 2009.gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze²

Darba inspekcija piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus. 2009.gadā, pamatojoties uz Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda slimību un staru patoloģijas nodaļas Ārstu komisijas arodslimībās un arodslimību ārstu pieprasījumiem, Darba inspekcijas amatpersonas sagatavoja 1108 darba vietas higiēniskos raksturojumus (DVHR). Salīdzinot ar 2008.gadu, sagatavoto DVHR skaits ir palielinājies par 9,9% (skat. 14.attēlu).

14.attēls: Sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu skaita dinamika (2005. – 2009.)

2009.gadā likumsakarīgi pieaudzis gan pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits (par 40%, salīdzinot ar 2008.gadu), gan viņiem diagnosticēto arodslimību skaits (par 47%, salīdzinot ar 2008.gadu) (skat. 15.attēlu). Minēto tendenci veicina arī Latvijas demogrāfiskais stāvoklis, jo sabiedrība Latvijā noveco, līdzīgi kā visās Eiropas valstīs, tāpat arī cilvēku nostrādāto gadu skaits ir liels un garajā darba mūžā ir iegūtas dažāda veida veselības problēmas. Nedrīkst aizmirst arī par augsto bezdarba līmeni Latvijā 2009.gadā, kā rezultātā cilvēki savu iespēju robežās meklēja finansiālu atbalstu.

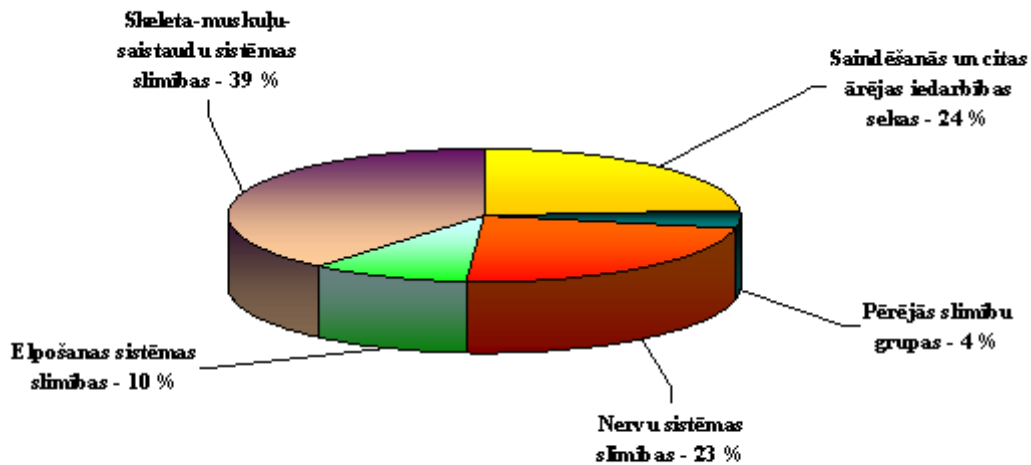

15.attēls: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku un arodslimību gadījumu skaita dinamika (2005.-2009.) uz 100 000 strādājošiem

² Statistiskā informācija par pirmreizēji atzītajiem arodslimniekiem 2009.gadā apkopota 2.pielikumā.

Galvenās uzņēmējdarbības jomas, kurās 2009.gadā apstiprināts lielākais arodslimnieku skaits, tāpat kā iepriekšējā gadā, ir palikušas nemainīgas: apstrādes rūpniecība – 32,3% (447 arodslimnieki); transports un uzglabāšana – 19,4% (268 arodslimnieki); veselība un sociālā aprūpe – 16,2% (225 arodslimnieki).

Pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem, galvenokārt, konstatētas skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 39%, nervu sistēmas slimības – 23%, ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas – 24% (skat. 16.attēlu).

16.attēls: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits 2009. gadā sadalījumā pa slimību grupām pēc 10. Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikatora

Vairāk kā trešdaļai pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku diagnosticētās skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības, liecina, ka lielākā daļa saslimšanu ir saistīta ar fizisku pārslodzi, smaguma pārvietošanu un piespiedu darba pozām, kā arī fizikāliem faktoriem (galvenokārt, troksni un vibrāciju). Salīdzinot ar 2008.gadu, gandrīz divkārtšojies ievainojumu, saindēšanos un citu ārējas iedarbes seku radīto arodslimību skaits (2008. – 178, 2009. – 333), kas izskaidrojams ar veselības aizsardzības nozarē nodarbināto arodslimnieku skaita pieaugumu. Būtiski ir palielinājies arī nervu sistēmas slimību skaits (2008. – 174, 2009. – 325).

Kopumā Latvijā vērojamas arī pozitīvas tendences arodveselības jomā. Attīstoties jaunām tehnoloģijām, darba procesi kļūst drošāki, kaitīgās vielas tiek aizstātas ar nodarbināto veselībai mazāk kaitīgām, pieejamais IAL klāsts kļūst plašāks un kvalitatīvāks, ir pieejama informācija par to, kā aizsargāt savu veselību un sakārtot darba vidi (vadlīnijas, grāmatas, brošūras utt.). Arī darba devēji sāk apzināties, ka viņiem jādomā par to, lai nodarbinātie justos labi savā darba vietā un tā būtu droša. Tomēr jāatzīmē, ka arī pašiem nodarbinātajiem nepieciešams izrādīt lielāku iniciatīvu savas veselības saglabāšanā, īpaši gadījumos, kad darba devējs to nenodrošina.

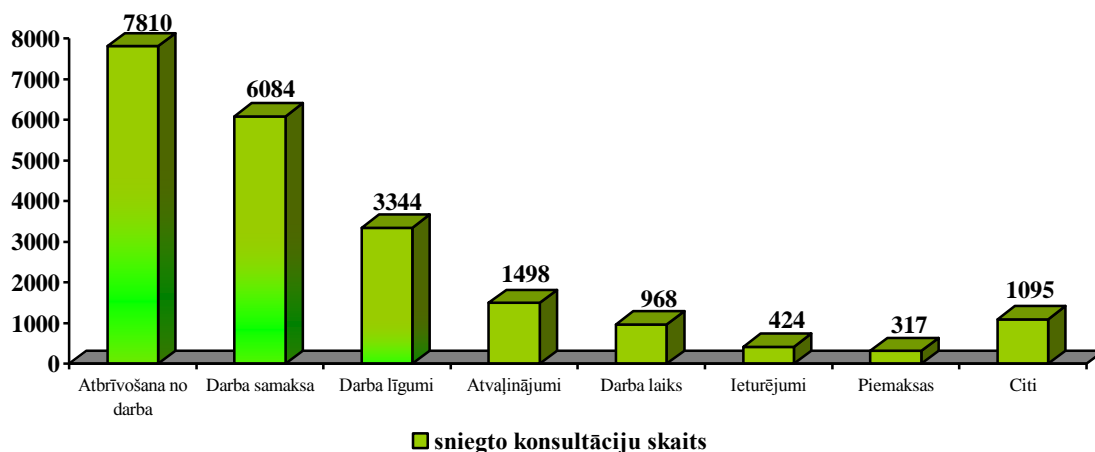
Agrīna arodslimību un ar darbu saistītu slimību diagnostika mazina saslimstības skaitu nākotnē, tāpēc Darba inspekcija īpaši uzrauga, vai darba devēji nosūta nodarbinātos uz obligātajām veselības pārbaudēm (OVP). Jāuzsver, ka ir vērojamas pozitīvas tendences un arvien vairāk darbinieki tiek nosūtīti uz OVP. Darba devēji arvien vairāk sāk pievērst uzmanību kvalitatīvai darba vides risku izvērtēšanai, kā arī kaitīgo risku novēršanai vai mazināšanai, kas pozitīvi ietekmē nodarbināto darba apstākļus un veselību kopumā.

2.5.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana

Būtisku darbu Darba inspekcijas amatpersonas veic, konsultējot visus interesentus gan Darba inspekcijas birojos apmeklētāju pieņemšanas laikā, gan pa Darba inspekcijas bezmaksas konsultatīvo tālruni. Atskaites periodā turpinājās Darba inspekcijas konsultēšanas darba pieauguma vilnis, kas sākās jau 2008.gada otrajā pusgadā un ir saistīts ar ekonomisko procesu aktivitātes būtisko samazinājumu, kā rezultātā darba devēji bija spiesti pārtraukt darba tiesiskās attiecības ar nodarbinātajiem, bet nereti neievēroja Darba likumā noteikto kārtību, kādā notiek atbrīvošana no darba, nevarēja izmaksāt darba līgumā noteikto darba samaksu u.c. Nokļūstot minētajās

problēmsituācijās nodarbinātie vērsās VDI pēc informatīva atbalsta, lai uzzinātu par savām tiesībām konkrētā situācijā, un, nepieciešamības gadījumā, saņemtu arī tiesisku palīdzību.

2009.gadā Darba inspekcijas birojos apmeklētāju pieņemšanas laikā pavisam sniegtas atbildes uz 24 527 jautājumiem, no tiem visvairāk par darba tiesiskajām attiecībām – 21 540 (skat. 17.attēlu), bet darba aizsardzībā – 2 987.

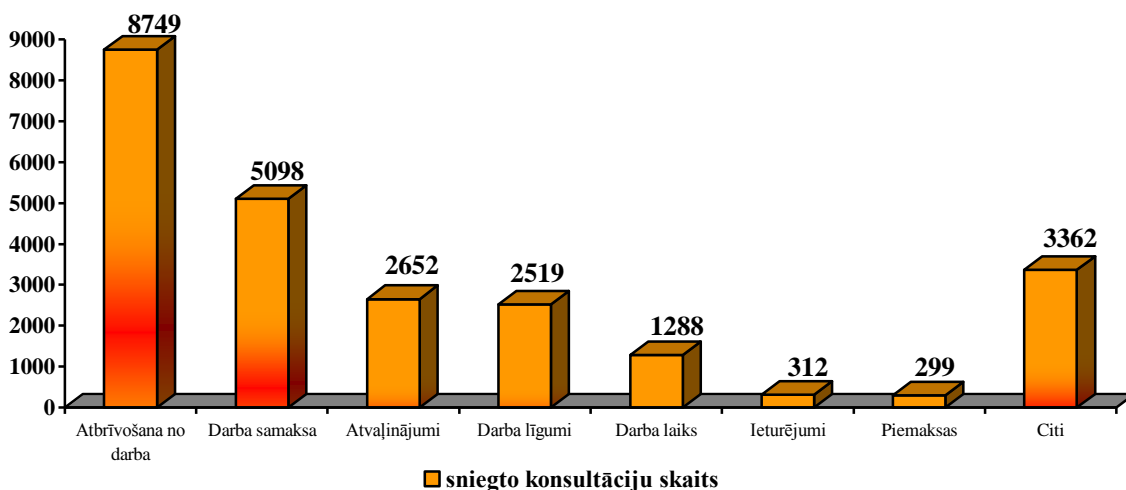

17.attēls: Sniegto konsultāciju skaits apmeklētāju pieņemšanas laikā 2009.gadā par darba tiesisko attiecību jautājumiem

Salīdzinot ar 2008.gadu, konsultāciju skaits par atbrīvošanu no darba pieaudzis par 49,6%, bet konsultācijas par darba samaksu – par 16,7%.

Konsultācijas darba aizsardzībā visvairāk sniegtas par jautājumiem, kuru risinājumi vistiešākajā veidā skar nodarbināto darba drošību un veselības aizsardzību darba vietās – darba vides risku novērtēšana (599), obligātajās veselības pārbaudes (539), darbā notikušu nelaimes gadījumu izmeklēšana (514) un nodarbināto apmācības un instruktāžas (443).

Konsultācijas tika sniegtas arī pa Darba inspekcijas bezmaksas konsultatīvo tālruni, kopā atbildot uz 25 366 jautājumiem, no tiem visvairāk par darba tiesiskajām attiecībām – 24 279 (skat. 18.attēlu), bet darba aizsardzībā – 1 087.

18.attēls: Sniegto konsultāciju skaits pa konsultatīvo tālruni 2009.gadā par darba tiesisko attiecību jautājumiem

Kā redzams 17. un 18.attēlā, Darba inspekcijas sniegtās konsultācijas 2009.gadā, galvenokārt, bija par atbrīvošanu no darba un darba samaksas jautājumiem. Tas apliecina, ka ekonomiskās situācijas pasliktināšanās sekas skāra salīdzinoši ļoti daudz nodarbinātos un liela daļa no tiem vērsās Darba inspekcijā pēc padoma, lai detalizēti uzzinātu par savām tiesībām un iespējām radušos situāciju atrisināt pēc iespējas operatīvāk un sev labvēlīgāk.

Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likumu viens no Darba inspekcijas uzdevumiem ir veicināt sociālo dialogu un veikt pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un nodarbinātajiem un, ja nepieciešams, pieaicināt darbinieku pārstāvjus.

Jāatzīmē, ka trīspusējais sociālais dialogs, kad domstarpību līdzsvarošanā piedalās darba devēja, darbinieku un valsts institūcijas pārstāvji, īpašu nozīmi ieguva tieši 2009.gadā, t.i., laikā, kad uzņēmumos aktualizējās strukturālo reformu procesi. Lai veicinātu sociālā dialoga nozīmi, Darba inspekcija veica pasākumus, kas paplašināja darba devēju un nodarbināto zināšanas par darba strīdu mierīgu noregulēšanu, veicināja iesaistīto pušu pārrunu procedūru. Sociālajā dialogā aktīvi tika iesaistītas arī arodbiedrības, kuras pārstāvēja nodarbināto intereses.

Atskaites periodā Darba inspekcija organizēja 10 sociālos dialogus, 7 no tiem kā trešā puse piedalījās arī konkrētā uzņēmuma arodbiedrības pārstāvji. Darba inspekcija, saskaroties ar sarežģītām un grūti risināmām konfliktsituācijām uzņēmumos, aicināja puses risināt to sociālā dialoga ietvaros. Sociālais dialogs tika orientēts uz nodarbinātībai aktuālu sociālo un ekonomisko jautājumu izskatīšanu, kas izriet no radušās konfliktsituācijas. Uzņēmuma līmenī visbiežāk tika risināti jautājumi, kas saistīti ar darbinieku atalgojumu, darba laiku, atvaļinājumiem, atbrīvošanu no darba, finanšu resursu izmantošanu, pasākumiem, kas veicina vienādas nodarbinātības iespējas, kā arī darba devēju un nodarbināto savstarpējās tiesības, pienākumus u.c. Neskatoties uz principiāli atšķirīgām interesēm starp dialogā iesaistītajām pusēm, 8 gadījumos sarunu process noritēja veiksmīgi, pusēm saglabājot savstarpēji lietišķas attiecības un nonākot pie vienota problēmas risinājuma, 1 gadījumā sociālais dialogs netika turpināts un 1 gadījumā katra no pusēm palika pie sava viedokļa, nolemjot strīdu risināt tiesā.

2.5.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība

Saskaņā ar Ķīmisko vielu un produktu likumu un MK 19.07.2005. noteikumiem Nr. 532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem”, Darba inspekcijas amatpersonas piedalās uzņēmumu apsekošanā un šo uzņēmumu sagatavoto dokumentu (drošības pārskatu, rūpniecisko avāriju novēršanas programmu) izvērtēšanā. Darba inspekcijas amatpersonas uzņēmumus pārbauda Valsts darba inspekcijas likumā noteiktās kompetences ietvaros. Latvijā kopumā ir 64 paaugstinātas bīstamības objekti, kas ir pakļauti MK19.07.2005. noteikumu Nr. 532 prasībām. Pārbaudes tiek veiktas saskaņā ar Vides valsts dienesta Uzraudzības departamenta apstiprināto 2009.gada Inspekcijas programmu (skat. 8.tabulu).

8.tabula: Paaugstinātas bīstamības objektu pārbaudes 2009.gadā, sadalījums pa reģioniem

N.p.k	RVDI	Naftas produkti	Gāze	Mīnerāl-mēslojums	Amonjaks	Ķīm. Vielas	kopā
1.	Rīga	7	2	1		7	17
2.	Zemgale	1		1		2	4
3.	Kurzeme	4	3		1	6	14
4.	Vidzeme	2	1				3
5.	Latgale	2	2			1	5
	kopā	16	8	2	1	16	43

Par konstatētajiem pārkāpumiem uzņēmumiem tika izsniegti 32 rīkojumi, kuros konstatēti 176 pārkāpumi. Darba inspekcijas amatpersonas savas kompetences ietvaros uzņēmumos pārbaudīja darba tiesību un darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu.

3.5.7. Spridzināšanas darbu atļauju un pirotehnisko pakalpojumu sniegšanas reģistrācijas apliecību izsniegšana

Saskaņā ar MK 23.09.2003. noteikumu Nr.538 „Ieroču, munīcijas, speciālo līdzekļu, sprāgstvielu, spridzināšanas ietaišu un pirotehnisko izstrādājumu komerciālās aprites, pirotehnisko izstrādājumu klasificēšanas un izmantošanas noteikumi” prasībām, Darba inspekcija izsniedz uzņēmumiem spridzināšanas darbu atļaujas un pirotehnisko pakalpojumu sniegšanas reģistrācijas apliecības. 2009. gadā kopā izsniegtas 19 atļaujas rūpniecisko spridzināšanas darbu veikšanai, 3 reģistrācijas apliecības uzņēmumiem, kas sniedz pirotehniskos pakalpojumus.

No 2009.gada 19.septembra Darba inspekcija komersantiem spridzināšanas darbu atļaujas vairs neizsniedz un pirotehnisko pakalpojumu sniedzējus neregistrē, jo spēkā stājās grozījumi gan Ieroču aprites likumā, gan MK 23.09.2003. noteikumos Nr.538 „Ieroču, munīcijas, speciālo līdzekļu, sprāgstvielu, spridzināšanas ietaišu un pirotehnisko izstrādājumu komerciālās aprites, pirotehnisko izstrādājumu klasificēšanas un izmantošanas noteikumi”, kas nosaka, ka turpmāk minētās funkcijas veiks Valsts policija.

2.5.8. Streiku norises uzraudzība

Atbilstoši Streiku likumam, Streika komitejai ne vēlāk kā septiņas dienas pirms streika uzsākšanas Darba inspekcijā ir jāiesniedz streika pieteikums. 2009.gadā Darba inspekcijā neviens streiks netika pieteikts.

2.6. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai

2.6.1. Iekšējais audits un iespējamās korupcijas novēršana

Iekšējais audits savu darbību veica saskaņā ar Darba inspekcijas Iekšējā audita stratēģisko plānu un Darba inspekcijas 2009.gada darba plānu. Atskaites periodā Darba inspekcijā tika īstenoti šādi sistēmauditi:

- Darba tiesisko attiecību uzraudzības un kontroles funkcijas realizācija Zemgales RVDI;
- Fizisko personu datu apstrāde un aizsardzība Darba inspekcijā;
- Kurzemes RVDI sektoru darba plānošana un vadības kontrole;
- ES finansēto projektu vadība un finanšu kontrole;
- Darba inspekcijas darba kārtības noteikumi un to izpildes uzraudzība;
- Iekšējās informācijas aprites nodrošinājums starp struktūrvienībām un Latgales RVDI vadības kontrole;
- Darba inspekcijas amatpersonu loma sociālā dialoga veicināšanā un tā rezultāti;
- Interesu konflikta situācijas novēršana valsts amatpersonu darbā Darba inspekcijā.

2009.gadā, atbilstoši reglamentētai procedūrai, tika veikti divi pēcauditi, kuru laikā tika pārbaudīti iekšējā audita atskaites gadā, t.sk. arī iepriekšējā periodā (līdz 2009.g.), sniegtā 181 ieteikuma izpilde, no kuriem 9 tika atcelti, pamatojoties uz 2009.gada 4.ceturksnī īstenoto Darba inspekcijas reorganizāciju. Izpildīti tika 135 ieteikumi, t.i. 75 %, bet pārējiem izpildes termiņš tika pagarināts un iesniedzas 2010.gadā.

Paralēli audita un pēcaudita procedūru realizēšanai iekšējais audits veica 4 atsevišķas pārbaudes un 4 dokumentētas konsultācijas saistībā ar amatpersonu administratīvajām darbībām fizisko personu iesniegumu un sūdzību izskatīšanas procesā, ievērojot normatīvo aktu prasības pēc būtības; nelegālās nodarbinātības samazināšanas pasākumu metodiskās pilnveidošanas jomā; pretkorupcijas pasākumu plāna izvērtēšanā; iekšējās kontroles kārtības izstrādāšanā inspicēšanas procesam u.c. Darba inspekcijas auditors 2009.gadā tika iesaistīts arī darba grupā, kas izstrādāja pamatkritērijus un to izvērtējumu salīdzināmās skaitliskās vērtībās, lai Darba inspekcijas vadība objektīvi varētu izvērtēt katra inspektora kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus. Minētās pārbaudes Darba inspekcijas vadībai dod iespēju elastīgi reaģēt uz tajās sniegto neatkarīgo izvērtējumu, gan attiecībā uz atsevišķu amatpersonu atbilstību ieņemamajam amatam, gan nepieciešamību reorganizēt atsevišķas

strukturvienības, gan ierēdņu ikgadējās novērtēšanas objektivitāti, gan Darba inspekcijas veidlapu periodisku pilnveidošanu un pamatotām sistēmauditu plāna korekcijām.

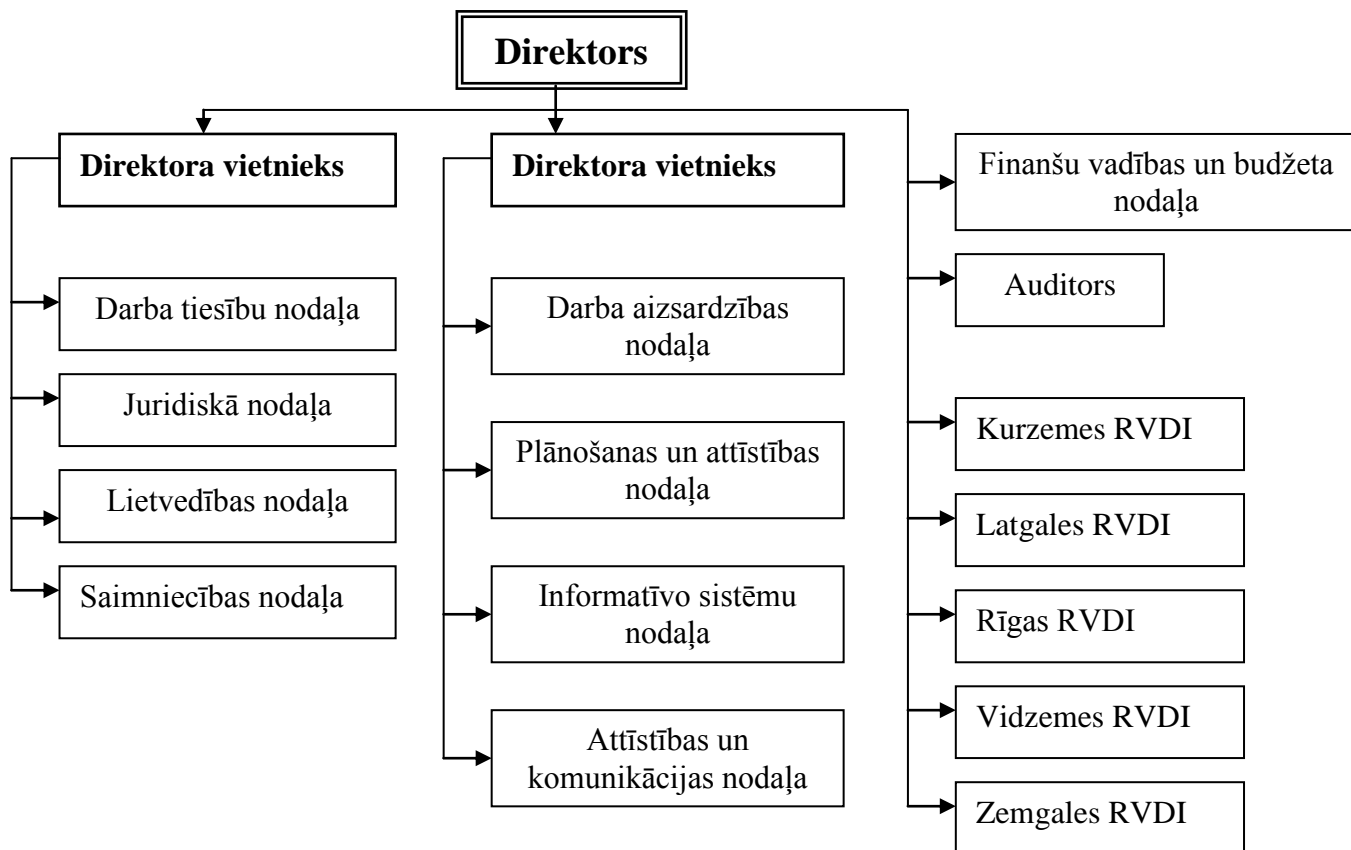
Tāpat 2009.gadā Darba inspekcijas jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku vispārējās pamatapmācības kursa programmas ietvaros tika sniegtas praktiskās nodarbības par jautājumiem, kas saistīti ar strādājošo ierēdņu paškontroles principiem, kā arī biežāk sastopamajām kļūdām, noformējot dažādus administratīvos aktus.

Saskaņā ar Darba inspekcijas organizatorisko pretkorupcijas pasākumu plānu 2009. – 2013.gadam atskaites periodā bija paredzēts izstrādāt Darba inspekcijas personāla politiku, veikt amatpersonu apmācību par korupcijas risku identificēšanu un pretkorupcijas organizatoriskajiem pasākumiem, kā arī nodrošināt jautājumu par publiskās pārvaldes ētiku, korupcijas novēršanu un interešu konfliktu iestrādi Darba inspekcijas amatpersonu apmācības programmās. Līdz ar to 2009.gadā Darba inspekcijā tika veikti sekojošie pasākumi:

- ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” 3.1. aktivitātes ietvaros tika izstrādāta Personāla atlases un novērtēšanas rokasgrāmata, kurā ietverta arī personāla politiku un stratēģiju;
- ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” 3.2. aktivitātes ietvaros tika izstrādāts mācību programmas „Inspektora darbību regulējošie likumdošanas akti” apraksts, kurā iekļauta informācija saistībā ar likumu „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”;
- sadarbībā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju (KNAB) tika organizēts seminārs Rīgas RVDI amatpersonām par korupcijas risku identificēšanu, korupcijas novēršanu un interešu konfliktu (2008.gada novembrī līdzīgi semināri notika Zemgales un Kurzemes RVDI).

2.6.2. Strukturālās reformas

Darba inspekcijas struktūru veido Darba inspekcijas pārvalde un piecas RVDI. 2009.gadā, lai samazinātu administratīvās izmaksas, taupīgi un optimāli izlietotu piešķirto valsts budžeta finansējumu, tika samazināts gan Darba inspekcijas amata vietu skaits, gan veiktas vairākas strukturālas izmaiņas: tika likvidēta Personāla nodaļa, reorganizēta Iekšējā audita nodaļa (saglabājot 1 auditora amata vietu), daļēji reorganizēta Finanšu vadības un budžeta nodaļa (nodaļa tika likvidēta 2010.gada sākumā). Likvidēto nodaļu funkciju izpildi pārņēma atbilstošie LM departamenti. Darba inspekcijas struktūra pēc reorganizācijas redzama 19.attēlā.

19.attēls: Darba inspekcijas struktūra

RVDI uzraudzības teritorijas redzamas 20.attēlā.

20.attēls: RVDI uzraudzības teritorijas

3. Personāls

2009.gada sākumā Darba inspekcijā bija 211 amata vietas, t.sk. 139 – inspektoru amata vietas. Lai nodrošinātu Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta lēmumu par strukturālo reformu īstenošanu izpildi, Darba inspekcijas amata vietu skaits tika samazināts par 20% un 2009.gada beigās bija 169, t.sk. 117 – inspektoru amata vietas.

2009.gadā vidējais amata vietu skaits Darba inspekcijā bija 198, bet faktiskais vidējais nodarbināto skaits – 181, no tiem 158 ierēdņi un 23 darbinieki. 2009.gadā Darba inspekcijas personāla mainība bija 37%.

9.tabula: 2009.gadā Darba inspekcijā strādājošo darbinieku un ierēdņu skaita sadalījums pēc dzimuma un vecuma

Vecuma grupa	Sievietes	Vīrieši
līdz 20 gadiem	0	0
20 – 29 gadi	37	13
30 – 39 gadi	22	12
40 – 49 gadi	29	11
50 – 59 gadi	21	19
60 – 69 gadi	10	7
70 gadi un vairāk	0	0

10.tabula: 2009.gadā Darba inspekcijā strādājošo ierēdņu un darbinieku skaita (%) sadalījums pēc izglītības

Izglītības līmenis	Strādājošie (%)
augstākā	94
vidējā	3
vidējā speciālā	3

4. Komunikācija ar sabiedrību

4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

2009.gada sākumā ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” ietvaros tika veikts Darba inspekcijas komunikācijas audits un izstrādāta komunikācijas stratēģija 2009. – 2013.gadam, kas turpmāk tiks izmantota kā pamats Darba inspekcijas komunikācijas aktivitāšu taktiskajā plānošanā.

2009.gadā Darba inspekcija realizēja vairākas sabiedrības informēšanas aktivitātes, īpašu uzmanību pievēršot darbības prioritāšu popularizēšanai. Jāpiebilst, ka Darba inspekcijas reorganizācijas rezultātā no 2009.gada 1.janvāra tika likvidēta Sabiedrisko attiecību nodaļa. Līdz ar to, ņemot vērā Darba inspekcijas ierobežoto kapacitāti, tika pārtraukta elektroniskā izdevuma „Darba Aizsardzības Ziņas” izdošana, kas iepriekš ar e-pasta starpniecību reizi mēnesī tika izsūtīts vairāk kā 4 000 lasītāju un tika atzinīgi novērtēts nozares speciālistu vidū. Tāpat arī tika pārtraukta Darba inspekcijas iekšējā elektroniskā laikraksta „Valsts darba inspekcijas Vēstis” izdošana.

Viena no Darba inspekcijas mērķauditorijām ir topošie nodarbinātie, tādēļ būtiski ir izglītot skolēnus par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzību. 2009.gadā Darba inspekcija organizēja un koordinēja vairāku informēšanas pasākumu norisi, kas bija vērsti tieši uz jauniešu auditoriju. 2009.gada sākumā tika organizēta Informatīvā diena Alberta koledžas studentiem. Jaunieši tika iepazīstināti ar Darba inspekcijas galvenajām darbības jomām un aktualitātēm, darba tiesisko attiecību pamatiem, kā arī informēti par Darba inspekcijas un tās sociālo partneru plānotajiem izglītojošajiem pasākumiem 2009.gadā. Pēc lekcijas jauniešiem bija iespēja noskatīties Aģentūras veidotās darba drošības animācijas filmiņas „Napo”.

Atskaites periodā Darba inspekcijas darbinieki iesaistījās organizācijas „Junior Achievement” organizētajā „Ēnu dienā”, kuras ietvaros Darba inspekcijā viesojās astoņu dažādu mācību iestāžu audzēkņi. Jaunieši „Ēnu dienā” ieguva plašāku informāciju par Darba inspekcijas darbību kopumā un par savu „ēnu devēju” kompetencē esošiem jautājumiem.

Lai informētu skolēnus par Darba inspekcijas kompetencē esošajiem jautājumiem un runātu par ieguvumiem un zaudējumiem, ko Darba inspekcijas darbības nozarē nesusi Latvijas dalība ES, VDI darbinieki 2009.gada maijā iesaistījās Valsts kancelejas organizētajā Eiropas dienas akcijā „Uz savu skolu 2009”. Šajā dienā Darba inspekcijas darbinieki uzrunāja vairāk kā 800 pamatskolas un vidusskolas skolēnus, pavisam apmeklējot 30 skolas dažādās Latvijas vietās. Akcijas ietvaros vairākas skolas izteica vēlmi arī turpmāk sadarboties ar Darba inspekciju, lai Darba inspekcijas darbinieki regulāri informētu skolēnus par darba tiesību un darba drošības jautājumiem.

Sabiedrības informēšanas nolūkos ar ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” finansiālu atbalstu 2009.gadā tika izdoti vairāki informatīvie materiāli – grāmatiņa „Tavas darba tiesības”, 8 informatīvie plakāti par nelaimes gadījumiem darbā, 5 informatīvie materiāli par darba drošību paaugstināta riska nozarēs, kā arī sagatavotas 20 informējošas un izglītojošas multiplikācijas filmas un īsfilmas par darba tiesisko attiecību un darba drošības jautājumiem.

Lai ierobežotu pieaugošo nelegālās nodarbinātības tendenci Latvijā, un, ņemot vērā, ka nelegālās nodarbinātības samazināšana bija 2009.gada Darba inspekcijas darbības prioritāte, Darba inspekcija ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” ietvaros 2009.gada jūnijā un jūlijā īstenoja informatīvo kampaņu darba devējiem un darbiniekiem „Darba līgums – drošāka rītdiena!”, lai skaidrotu tiesisku darba attiecību nozīmīgumu. Galvenais uzsvars kampaņas laikā tika likts uz darba devēju un darbinieku izglītošanu un pozitīvajiem piemēriem. Kampaņas laikā, lai pievērstu uzmanību nelegālajai nodarbinātībai, tika rīkoti arī speciāli inspektoru reidi kopā ar masu medijiem uz augsta riska uzņēmumiem. Sociālajā tīklā draugiem.lv bija izveidota īpaša interaktīva sadaļa ar informatīvu platformu, kur interesentiem bija iespēja atrast visu nepieciešamo informāciju par rakstiska darba līguma priekšrocībām; sadarbībā ar zvērinātu advokātu Aldi Gobzemu tika piedāvāta iespēja uzdot jautājumus ekspertiem par darba tiesībām. Savukārt, draugiem.lv sadaļā – uzņēmumu Goda dēlis – visi tika aicināti balsot par rūpīgāko un atbildīgāko darba devēju. Kampaņas noslēgumā darba devējiem, kuri bija saņēmuši visvairāk balsu – “Latvijas gāze”, “Madonas būve”, “Re&Re”, “Aldaris” un arī “draugiem.lv” – tika piešķirta Darba inspekcijas goda zīme. Tāpat draugiem.lv interesenti varēja aizpildīt īpašus testus, lai noskaidrotu

savu zināšanu līmeni par darba tiesībām, kā arī uzzinātu, kādam darbinieku tipam viņi atbilst. Kampanjas laikā visiem interesentiem dažādās Latvijas vietās bija iespēja klātienē satikt Darba inspekcijas ekspertus – saņemt informāciju par darba tiesībām un uzdot jautājumus informatīvajās teltīs Rīgā, Liepājā, Jelgavā, Cēsīs, Tukumā un Daugavpilī.

Darba inspekcija nodrošināja arī Eiropas informatīvās kampanjas drošībai un veselībai darbā norisi Latvijā (plašāk skat. 1.4.4.nodaļu).

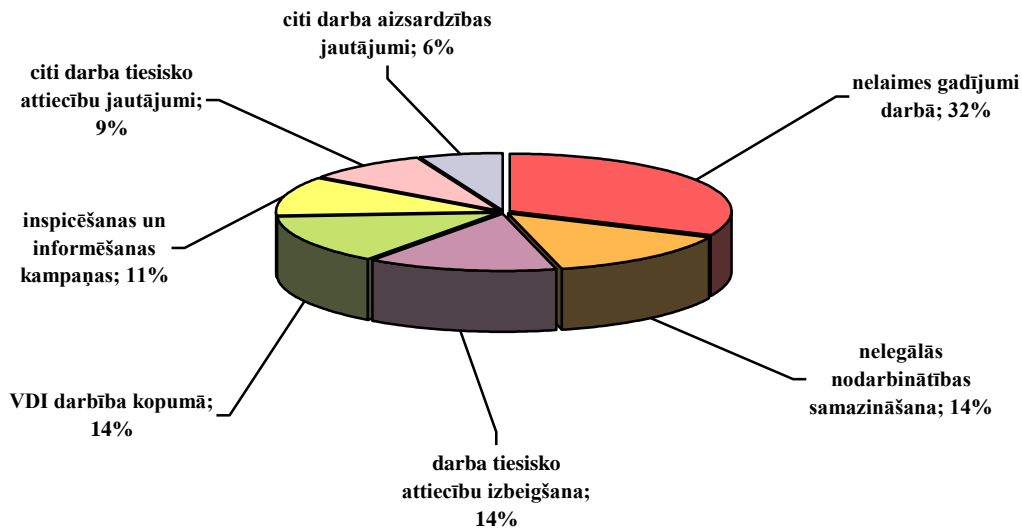
2009.gada rudenī Darba inspekcija ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” ietvaros mēneša garumā realizēja informatīvo kampanju „Strādā vesels”, lai pastiprināti pievērstu nodarbināto uzmanību drošības un veselības aizsardzības nozīmīgumam darba vietās. Kampanjas atklāšana notika Centrālajā dzelzceļa stacijā Rīgā un tajā piedalījās Darba inspekcijas, LM un Latvijas plastiskās un mikroķirurģijas centra pārstāvji, Darba inspekcijas īsfilmu par nelaiemes gadījumiem darbā režisore Ilze Kunga un īsfilmas varonis – nelaiemes gadījumā cietušais jauniešs. Kampanjas ietvaros notika plakātu par dažādu nozaru traumām izstāde Latvijas slimnīcās, dzelzceļa stacijās un autoostās. Kā sociālā reklāma televīzijā un Latvijas kinoteātros tika demonstrētas ESF projekta ietvaros sagatavotās īsfilmas ar nelaiemes gadījumos darbā cietušo stāstiem. Speciāli kampanjai tika izveidots blogs stradavesels.lv, kur bija apkopota visa informācija par kampanjas aktivitātēm un pieejami informatīvie materiāli. Kampanjas laikā TV raidījumā “8 stundas” un radio raidījumā “Kā labāk dzīvot” īpaša uzmanība tika pievērsta darba drošības jautājumiem. Sadarbībā ar raidījumu “Degpunktā” tika demonstrēti trīs sižeti par paaugstināta riska nozarēm saistībā ar nelaiemes gadījumiem darbā. Kampanjas ietvaros izgatavotās pastkartes ar kampanjas tematiku tika izvietotas restorānos, kafejnīcās un kinoteātros visā Latvijā. Kampanjai tika sagatavots arī informatīvā izdevuma “Darba aizsardzības ziņas” speciālizdevums.

2009.gada 27. un 28.novembrī Darba inspekcija piedalījās izstādē „Darbs un karjeras iespējas 2009”, kuras laikā izplatīja apmeklētājiem informatīvos materiālus par darba tiesisko attiecību un darba drošības jautājumiem, kā arī sniedza konsultācijas par Darba inspekcijas kompetencē esošiem jautājumiem.

Darba inspekcijas komunikācijā ar sabiedrību būtiska loma ir masu medijiem, tādēļ arī 2009.gadā Darba inspekcijas Attīstības un komunikācijas nodaļa tieši šim informācijas kanālam turpināja pievērst lielu uzmanību, sniedzot plašsaziņas līdzekļiem informāciju par Darba inspekcijas darbību, projektiem un kampanjām, organizējot žurnālistu intervijas ar Darba inspekcijas amatpersonām un īstenojot citus informatīvos pasākumus. Darba inspekcija 2009.gadā ar ESF atbalstu sagatavoja 28 TV („8 stundas”) un 14 radio raidījumus („Kā labāk dzīvot”), kuros informēja sabiedrību par aktuāliem darba tiesisko attiecību un darba drošības jautājumiem.

Sabiedrības informēšanas nolūkos Darba inspekcija 2009.gadā masu medijiem izsūtīja 59 ziņu relīzes un organizēja 3 preses konferences. Pēc Darba inspekcijas apkopotajiem datiem, 2009. gadā dažāda veida plašsaziņas līdzekļos 1 188 reizes bija publicēta vai pārraidīta informācija par Darba inspekciju un tās īstenojamajām aktivitātēm.

Masu informācijas līdzekļos visbiežāk tika atspoguļota informācija par nelaiemes gadījumiem darbavietās (32%), nelegālās nodarbinātības samazināšanu (14%), darba tiesisko attiecību izbeigšanu (14%), Darba inspekcijas darbību kopumā (14%) un Darba inspekcijas realizētajām uzņēmumu inspicēšanas un sabiedrības informēšanas kampanjām (11%). Analizējot informācijas kanālu veidus, var secināt, ka visbiežāk informācija par Darba inspekcijas aktualitātēm atspoguļota presē – 52%, interneta medijos – 28% un televīzijā – 13% (skat. 21.attēlu).

21.attēls: 2009.gadā masu informācijas līdzekļos atspoguļotās informācijas tematika

Viens no būtiskākajiem sabiedrības informēšanas veidiem ir institūcijas mājas lapa internetā. Darba inspekcija uztur divas mājas lapas, viena no tām ir Darba inspekcijas mājas lapa www.vdi.gov.lv un otra – Aģentūras Kontaktpunkta mājas lapa www.osha.lv, kurā pieejama plašākā informācija par darba aizsardzību Latvijā, kā arī blogu www.stradavesels.lv, kur pieejama informācija par darba drošības jautājumiem.

Darba inspekcijas 2009.gadā ir noorganizējusi 38 seminārus, bet Darba inspekcijas amatpersonas kā lektori piedalījušies 75 semināros, kurus organizēja citas valsts un pašvaldību iestādes vai darba devēji un kuru programmā bija iekļauti Darba inspekcijas kompetences sfēru jautājumi. No Darba inspekcijas organizētajiem semināriem 14 bija saistībā ar darba tiesisko attiecību jautājumiem, 24 – par darba aizsardzības jautājumiem.

4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Lai Darba inspekcijas veiktā uzņēmumu uzraudzība būtu vēl efektīvāka un tiktu meklēti un atrasti patiesi veiksmīgi risinājumi jau nozares līmenī identificētām problēmām darba tiesību un darba aizsardzības jomā, 2009.gadā Darba inspekcija veiksmīgi sadarbojās ar vairākām uzņēmēju asociācijām, piemēram, Latvijas drošības biznesa asociāciju, Eiropas apbedītāju asociāciju, Latvijas apbedītāju asociāciju, Zemgales novada autoservisiem, Latvijas būvnieku asociāciju un Latvijas profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas asociāciju.

Sadarbībā ar Latvijas Drošības biznesa asociāciju Darba inspekcija ir izstrādājusi priekšlikumus par grozījumiem Apsardzes darbības likumā ar mērķi samazināt nelegālo nodarbinātību, ieviešot darbinieku apliecības apsardzes nozarē. Savukārt, pēc Apbedītāju asociācijas informācijas, Darba inspekcijas amatpersonas 2009.gadā veica apbedīšanas pakalpojumu sniegšanas uzņēmumu apsekošanu. Jāatzīst, ka pārbaūžu rezultātā apmēram 90% no apsekotajiem apbedīšanas pakalpojumu sniegšanas uzņēmumiem tika atklāti būtiski darba tiesisko attiecību pārkāpumi, kas Darba inspekcijas skatījumā norāda uz augstu „ēnu” ekonomikas līmeni šajā nozarē.

Risinot jau samilzušas problēmas sociālā dialoga ietvaros Darba inspekcija sadarbojas ar dažādām arodbiedrībām (plašāk skat. 2.5.5.nodaļu).

Darba inspekcijas darbā būtiska loma ir sadarbībai ar sociālajiem partneriem. Darba inspekcija Latvijā nodrošina Aģentūras Kontaktpunkta darbību, savukārt, informācijas apriti organizē Informācijas padome, kurā ietilpst darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības jomās kompetenti pārstāvji no LM, Darba inspekcijas, NE, LDDK, kā arī Rīgas Stradiņa universitātes Darba vides un veselības institūta. Informācijas padomes darbības mērķis ir nodrošināt ES un Latvijas darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības stratēģijām un sabiedrības interesēm atbilstošas informācijas apriti Latvijā. Darba inspekcijas sociālie partneri – LDDK un NE – Informācijas padomē darbojas, lai nodrošinātu sabiedrību ar informāciju par Aģentūras īstenotajām aktivitātēm darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Tādējādi par minētajiem jautājumiem tiek nodrošināta

informācijas aprīte starp Darba inspekcijas primārajām mērķauditorijām – nodarbinātajiem un darba devējiem. 2009.gadā sociālie partneri piedalījās Darba inspekcijas organizētās NE informatīvās kampaņas „Risku novērtēšana” aktivitātēs (plašāk skat. 1.4.4.nodaļu).

Savukārt, Darba inspekcija piedalās LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” aktivitātes „*De minimis* atbalsta piešķiršana” īstenošanā (plašāk skat. 2.4.nodaļu).

5. Plāni 2010.gadam

Darba inspekcijas nākotnes plāni ir saistīti ar prioritāro darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas uzraudzību. 2010.gadā Darba inspekcija turpinās uzņēmumu uzraudzības procesa un inspicēšanas metožu pilnveidošanu, pamatdarbības rezultātu izpildes rādītāju kvantitatīvu izpildi un darbības kvalitātes uzlabošanu, lai panāktu darba aizsardzības sistēmas darbības harmonisku attīstību Latvijā, atbilstoši Darba aizsardzības pamatnostādņem.

Darba inspekcijas darbības prioritātes 2010. gadā:

- SLIC informatīvās un inspicēšanas kampaņas “Ķīmisko risku novērtēšana” transportlīdzekļu apkopes nozarē un Eiropas nedēļas informatīvās kampaņas ”Drošības uzturēšana darba vietā” organizēšana;
- dalība MK apstiprinātā „Pasākumu plāna neregistrētās nodarbinātības mazināšanai 2010. – 2013.gadam” realizācijā;
- inspicēšanas kampaņu organizēšana:
 - ✓ kokapstrādes un mēbeļu ražošanas nozarē;
 - ✓ būvniecības nozarē;
 - ✓ uzņēmumos, kuros atkārtoti notiek smagie un letālie nelaimes gadījumi darbā;
 - ✓ par darba aprīkojuma atbilstību darba aizsardzības prasībām;
 - ✓ par MK 02.10.2007. noteikumu Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” prasību ievērošanu uzņēmumos.

2010.gadā Darba inspekcija turpinās īstenot ERAF projektu „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana”.

2010.gadā Darba inspekcija īsteno budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktos politikas un darbības rezultātīvos rādītājus:

- par 10% samazinājies nelaimes gadījumos darbā bojā gājušo skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (salīdzinājumā ar 2007.gadu);
- kopējais uzņēmumu apsekojumu skaits – 10 000, t.sk. apsekojumu skaits uzņēmumos, kuru darbībā ir paaugstināts nelegālās nodarbinātības risks – 3 000 (no tiem vismaz 20% apsekojumu ir rezultatīvi³);
- 6 inspicēšanas kampaņas (kampaņas apsekoto uzņēmumu skaits – 600).

³ Ar rezultatīvu apsekojumu saprotams apsekojums, kura rezultātā atklātas nelegāli nodarbinātas personas vai personas, par kuru nodarbināšanu vēl nav paziņots VID (tikko noslēgts darba līgums).

1. pielikums

Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem

1.	Reģistrētos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa republikas rajoniem							
	Rajons	Kopā		Tajā skaitā				
		2008	2009	Smagi	2008	2009	Letāli	2008
	Kurzemes RVDI	235	178	29	20	20	7	
	Liepāja	95	48	9	5	13	3	
	Ventspils	54	55	4	3	0	3	
	Kuldīgas rajons	14	20	5	6	0	1	
	Liepājas rajons	24	10	3	3	1	0	
	Saldus rajons	13	14	5	1	4	0	
	Talsu rajons	28	24	2	2	0	0	
	Ventspils rajons	7	7	1	0	2	0	
	Latgales RVDI	144	117	31	25	1	5	
	Daugavpils	31	34	8	7	0	2	
	Daugavpils rajons	6	10	2	5	0	0	
	Jēkabpils rajons	43	24	9	6	0	1	
	Krāslavas rajons	6	3	1	0	0	1	
	Ludzas rajons	11	4	4	0	0	0	
	Preiļu rajons	17	8	4	2	1	0	
	Rēzeknes rajons	21	10	3	3	0	1	
	Rēzekne	9	24	0	2	0	0	
	Rīgas RVDI	900	582	135	81	15	7	
	Rīgas rajons	183	116	32	17	4	1	
	Jūrmala	16	12	3	1	0	1	
	Rīga	701	454	100	63	11	5	
	Zemgales RVDI	231	143	38	26	5	6	
	Aizkraukles rajons	38	14	7	2	3	1	
	Bauskas rajons	31	37	6	10	1	2	
	Dobeles rajons	26	14	1	3	0	1	
	Jelgava	38	24	5	5	0	0	
	Jelgavas rajons	24	7	8	1	0	1	
	Ogres rajons	38	33	7	5	1	0	
	Tukuma rajons	36	14	4	0	0	1	
	Vidzemes RVDI	271	174	32	22	2	7	
	Alūksnes rajons	13	4	4	0	0	0	
	Balvu rajons	10	7	1	0	0	0	
	Cēsu rajons	50	39	8	9	0	2	
	Gulbenes rajons	18	15	2	2	0	1	
	Limbažu rajons	29	11	3	0	2	2	
	Madonas rajons	34	23	3	6	0	0	
	Valkas rajons	34	26	5	0	0	1	
	Valmieras rajons	83	49	6	5	0	1	
	kopā	1781	1194	265	174	43	32	

2. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pa nozarēm							
	Nozares	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	70	35	12	8	7	3
01	AUGKOPĪBA UN LOPKOPĪBA, MEDNIECĪBA UN SAISTĪTAS PALĪGDARBĪBAS	39	24	9	7	0	1
02	MEŽSAIMNIECĪBA UN MEŽIZSTRĀDE	24	9	3	1	2	2
03	ZIVSAIMNIECĪBA	7	2	0	0	5	0
B	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	13	9	2	5	1	1
05	OGĻU UN BRŪNOGĻU (LIGNĪTA) IEGUVE	3	1	0	1	0	0
08	PĀRĒJĀ IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	10	8	2	4	1	1
C	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	486	276	63	42	6	7
10	PĀRTIKAS PRODUKTU RAŽOŠANA	65	52	5	6	0	2
11	DZĒRIENU RAŽOŠANA	6	10	1	1	0	0
12	TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	3	1	0	0	0	0
13	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	9	2	0	0	0	0
14	APĢĒRBU RAŽOŠANA	9	2	0	0	0	0
16	KOKSNES, KOKA UN KORĶA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MĒBELES; SALMU UN PĪTO IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	187	108	24	18	3	3
17	PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	2	6	0	2	0	0
18	POLIGRĀFIJA UN IERAKSTU REPRODUCĒŠANA	3	1	0	0	0	0
20	ĶĪMISKO VIELU UN ĶĪMISKO PRODUKTU RAŽOŠANA	6	6	1	1	0	0
21	FARMACEITISKO PAMATVIELU UN FARMACEITISKO PREPARĀTU RAŽOŠANA	3	4	1	0	0	0
22	GUMIJAS UN PLASTMASAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	12	6	0	1	0	0
23	NEMETĀLISKO MINERĀLU IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	29	20	2	1	0	1
24	METĀLU RAŽOŠANA	15	2	5	0	1	0
25	GATAVO METĀLIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MAŠĪNAS UN IEKĀRTAS	77	27	7	6	0	0
26	DATORU, ELEKTRONISKO UN OPTISKO IEKĀRTU RAŽOŠANA	2	0	1	0	0	0
27	ELEKTRISKO IEKĀRTU RAŽOŠANA	8	3	1	1	0	0
28	CITUR NEKLASIFICĒTU IEKĀRTU, MEHĀNISMU UN DARBA MAŠĪNU RAŽOŠANA	9	2	1	0	1	1
29	AUTOMOBILU, PIEKABJU UN PUSPIEKABJU RAŽOŠANA	2	0	1	0	0	0
30	CITU TRANSPORTLĪDZEKĻU RAŽOŠANA	8	3	3	2	1	0
31	MĒBEĻU RAŽOŠANA	20	11	7	2	0	0
32	CITA VEIDA RAŽOŠANA	9	5	2	0	0	0
33	IEKĀRTU UN IERĪČU REMONTS UN UZSTĀDĪŠANA	2	5	1	1	0	0
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	49	28	9	8	0	3
35	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	49	28	9	8	0	3
E	ŪDENS APGĀDE; NOTEKŪDEŅU, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA UN SANĀCIJA	22	17	4	2	0	0
36	ŪDENS IEGUVE, ATTĪRĪŠANA UN APGĀDE	6	5	0	1	0	0
37	NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANA UN SAVĀKŠANA	2	1	1	0	0	0

38	ATKRITUMU SAVĀKŠANA, APSTRĀDE UN IZVIETOŠANA; MATERIĀLU PĀRSTRĀDE	14	11	3	1	0	0
F	BŪVNICĪBA	234	119	74	37	12	7
41	ĒKU BŪVNICĪBA	114	56	40	16	4	1
42	INŽENIERBŪVNICĪBA	40	33	9	9	0	4
43	SPECIALIZĒTIE BŪVDARBI	80	30	25	12	8	2
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBĪĻU UN MOTOCIKLU REMONTS	170	117	13	9	2	3
45	AUTOMOBĪĻU UN MOTOCIKLU VAIRUMTIRDZNIECĪBA, MAZUMTIRDZNIECĪBA UN REMONTS	9	7	1	1	0	1
46	VAIRUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBĪĻUS UN MOTOCIKĻUS	30	15	3	4	2	0
47	MAZUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBĪĻUS UN MOTOCIKĻUS	131	95	9	4	0	2
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	271	227	33	26	9	6
49	SAUSZEMES TRANSPORTS UN CAURUĻVADU TRANSPORTS	125	89	16	16	5	2
50	ŪDENS TRANSPORTS	10	11	3	1	3	1
51	GAISA TRANSPORTS	19	12	1	0	0	0
52	UZGLABĀŠANAS UN TRANSPORTA PALĪGDARBĪBA	58	52	9	6	0	3
53	PASTA UN KURJERU DARBĪBA	59	63	4	3	1	0
I	IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	28	17	2	0	0	0
55	IZMITINĀŠANA	6	8	0	0	0	0
56	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	22	9	2	0	0	0
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI	15	12	5	2	0	0
58	IZDEVĒJDARBĪBA	4	6	0	1	0	0
60	RADIO UN TELEVĪZIJAS PROGRAMMU IZSTRĀDE UN APRAIDE	1	0	0	0	0	0
61	TELEKOMUNIKĀCIJA	7	5	3	1	0	0
62	DATORPROGRAMMĒŠANA, KONSULTĒŠANA UN SAISTĪTAIS DARBS	2	0	2	0	0	0
63	INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMI	1	1	0	0	0	0
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBA	7	5	1	1	1	0
64	FINANŠU PAKALPOJUMU DARBĪBAS, IZŅEMOT APDROŠINĀŠANU UN PENSIJU UZKRĀŠANŪ	6	5	1	1	0	0
66	FINANŠU PAKALPOJUMU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBAS PAPILDINOŠĀ DARBĪBA	1	0	0	0	1	0
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	15	11	1	3	1	0
68	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	15	11	1	3	1	0
M	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	7	4	0	1	0	0
71	ARHITEKTŪRAS UN INŽENIERTEHNISKIE PAKALPOJUMI; TEHNISKĀ PĀRBAUDE UN ANALĪZE	1	2	0	0	0	0
72	ZINĀTNISKĀS PĒTNIECĪBAS DARBS	1	0	0	0	0	0
74	CITI PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	5	2	0	1	0	0
N	ADMINISTRĀTĪVO UN APKALPOJOŠO DIENESTU DARBĪBA	46	37	6	3	2	0
77	IZNOMĀŠANA UN EKSPĻUATĀCIJAS LĪZINGS	6	6	3	2	0	0
79	CEĻJUMU BIROJU, TŪRISMA OPERATORU REZERVĒŠANAS PAKALPOJUMI UN AR TIEM SAISTĪTI PASĀKUMI	0	1	0	1	0	0

80	APSARDZES PAKALPOJUMI UN IZMEKLĒŠANA	35	29	2	0	1	0
81	BŪVNICĪBAS UN AINAVU ARHITEKTŪRAS PAKALPOJUMI	3	0	1	0	0	0
82	BIROJU ADMINISTRATĪVĀS DARBĪBAS UN CITAS UZŅĒMUMU PALĪGDARBĪBAS	2	1	0	0	1	0
O	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	74	71	13	7	1	1
84	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	74	71	13	7	1	1
P	IZGLĪTĪBA	62	47	12	10	0	0
85	IZGLĪTĪBA	62	47	12	10	0	0
Q	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	167	136	7	8	0	0
86	VESELĪBAS AIZSARDZĪBA	154	125	4	6	0	0
87	SOCIĀLĀ APRŪPE AR IZMITINĀŠANU	12	10	3	2	0	0
88	SOCIĀLĀ APRŪPE BEZ IZMITINĀŠANAS	1	1	0	0	0	0
R	MĀKSLA, IZKLAIDE UN ATPŪTA	23	15	5	1	0	1
90	RADOŠAS, MĀKSLINIECISKAS UN IZKLAIDES DARBĪBAS	10	7	2	0	0	0
91	BIBLIOTĒKU, ARHĪVU, MUZEJU UN CITU KULTŪRAS IESTĀŽU DARBĪBA	6	2	2	0	0	0
92	AZARTSPĒLES UN DERĪBAS	1	3	0	1	0	0
93	SPORTA NODARBĪBAS, IZKLAIDES UN ATPŪTAS DARBĪBA	6	3	1	0	0	1
S	CITI PAKALPOJUMI	22	11	3	1	1	0
94	SABIEDRISKO, POLITISKO UN CITU ORGANIZĀCIJU DARBĪBA	1	0	0	0	0	0
96	PĀRĒJO INDIVIDUĀLO PAKALPOJUMU SNIEGŠANA	21	11	3	1	1	0
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

3.	Nelaiemes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem						
	Uzņēmuma veidi					2008	2009
	Valsts iestāde					91	81
	Akciju sabiedrība					353	263
	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību					1196	729
	Individuālais komersants					26	14
	Pašvaldību uzņēmums					110	105
	Sabiedriskā organizācija					5	2
	kopā					1781	1194

4.	Nelaiemes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma grupām						
	Uzņēmuma grupas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	līdz 5 strādājošiem	42	14	9	2	2	5
	no 6 līdz 49 strādājošiem	445	224	115	60	28	15
	no 50 līdz 249 strādājošiem	534	362	81	64	8	9
	no 250 līdz 499 strādājošiem	227	173	28	21	2	3
	500 strādājošie un vairāk	533	421	32	27	3	0
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

5. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pa profesijām							
	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	46	28	11	4	2	1
1.1	Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	8	1	2	0	0	0
1.2	Kolektīvie vadītāji	35	22	8	4	2	1
1.3	Vispārēji vadītāji	3	5	1	0	0	0
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	88	85	9	4	1	0
2.1	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti	11	12	3	1	0	0
2.2	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	38	25	0	1	0	0
2.3	Vecākie izglītības iestāžu speciālisti	13	19	0	1	0	0
2.4	Citi vecākie speciālisti	26	29	6	1	1	0
3	SPECIĀLISTI	162	125	11	10	3	1
3.1	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	37	22	5	2	3	1
3.2	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	82	70	1	3	0	0
3.3	Izglītības iestāžu speciālisti	7	4	0	0	0	0
3.4	Citi speciālisti	36	29	5	5	0	0
4	KALPOTĀJI	88	79	5	5	3	0
4.1	Iestāžu kalpotāji	67	67	2	3	2	0
4.2	Klientu apkalpotāji	21	12	3	2	1	0
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	222	163	14	8	1	3
5.1	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	158	117	12	7	1	1
5.2	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	64	46	2	1	0	2
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	24	21	6	4	1	3
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	24	21	6	4	1	3
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIKI UN AMATNIEKI	408	242	90	55	11	14
7.1	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	114	71	41	28	4	5
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	191	125	37	25	6	9
7.3	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespaidēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	5	2	0	0	0	0
7.4	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	98	44	12	2	1	0
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	417	247	65	45	15	8
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	117	61	16	10	1	1
8.2	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	80	52	4	8	0	1
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	220	134	45	27	14	6
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	326	204	54	39	6	2
9.1	Tirdzniecības un apkalpošanas jomas vienkāršās profesijas	74	77	11	12	1	0
9.2	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršās profesijas	20	8	0	4	0	0
9.3	Raktuvju, būvniecības, rūpniecības un transporta vienkāršās profesijas	232	119	43	23	5	2
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

6. Nelaiemes gadījums cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas							
	Ievadinstruktaža	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	veikta	1685	1108	232	146	39	23
	nav veikta	96	86	33	28	4	9
	kopā	1781	1194	265	174	43	32
	Instruktāža darba vietā	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	veikta	1695	1131	243	155	34	26
	nav veikta	44	25	10	9	7	3
	nav nepieciešama	42	38	12	10	2	3
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

7. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pēc darba stāža amatā, kuru izpildot noticis nelaimes gadījums							
	Darba stāžs	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	līdz 1 gadam	696	364	126	58	15	12
	no 1 līdz 3 gadiem	554	416	75	66	16	12
	no 4 līdz 10 gadiem	325	251	48	37	12	3
	no 11 līdz 15 gadiem	92	70	10	7	0	2
	no 16 līdz 20 gadiem	35	33	3	0	0	0
	virs 20 gadiem	79	60	3	6	0	3
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

8. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pēc dzimuma							
	Dzimums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	Sievietes	595	446	46	35	4	4
	Vīrieši	1186	748	219	139	39	28
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

9. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pēc to vecuma							
	Vecums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	līdz 18 gadiem	11	2	2	0	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	272	141	27	15	4	2
	no 25 līdz 34 gadiem	340	249	45	34	9	7
	no 35 līdz 44 gadiem	355	259	51	27	8	7
	no 45 līdz 54 gadiem	422	289	69	44	13	7
	no 55 līdz 64 gadiem	297	195	47	39	5	6
	virs 65 gadiem	84	59	24	15	4	3
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

10. Nelaiemes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem							
	Mēnesis	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
	janvāris	183	148	20	27	3	4
	februāris	164	139	22	18	5	5
	marts	159	106	24	17	2	0
	aprīlis	143	83	26	14	3	1
	maijs	140	79	16	5	3	2
	jūnijs	123	95	19	17	2	3
	jūlijs	157	80	25	8	4	3
	augusts	166	87	20	9	1	2
	septembris	130	114	22	20	2	9
	oktobris	157	81	27	14	2	0
	novembris	141	86	26	14	5	0
	decembris	118	96	18	11	11	3
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

11. Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem							
	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	142	89	47	28	9	5
	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	43	33	25	13	1	3
	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	24	13	4	2	2	0
	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	8	5	0	0	1	0
	Šauras vai nepiemērotas telpas	2	2	1	0	0	0
	Nepietiekoša kārtība darba vietā	34	13	9	4	2	1
	Nepiemērotie individuālās aizsardzības līdzekļi, vai to trūkums	10	12	1	5	1	1
	Pārējie (Neapmierinoši apstākļi darba vietā)	21	11	7	4	2	0
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1496	978	216	147	25	19
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	789	541	122	89	14	13
	Nav lietots drošības aprīkojums vai IAL	47	22	11	6	1	0
	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	71	32	18	11	0	1
	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	7	4	4	1	0	0
	Nepietiekoša uzmanība	538	360	41	33	5	3
	Darbs alkohola reibumā	28	10	12	6	5	2
	Pārējie (Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks))	16	9	8	1	0	0
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	266	129	123	57	26	13
	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	92	41	49	16	10	4
	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	97	54	44	24	4	7
	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	19	13	5	6	5	1
	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	3	2	1	1	0	0
	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	32	11	19	8	5	0
	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	10	6	3	1	0	1
	Pārējie (Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	12	1	2	1	2	0
	Trūkumi darba laika sadalījumā	1	1	0	0	0	0
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	108	64	25	18	6	4
	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	108	64	25	18	6	4
5	Vardarbība (uzbrukumi)	105	82	3	2	2	2
	Vardarbība (uzbrukumi)	105	82	3	2	2	2

6	Pārējie	22	55	6	5	0	4
	Pārējie	22	55	6	5	0	4
	kopā	2139	1397	420	257	68	47

12. Nelaiemes gadījumos cietušo sadalījums pēc traumēšanas faktoriem							
	Traumēšanas faktori	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
00	Nav informācijas	1	0	1	0	0	0
10	Saskarsme ar elektrospriegumu, ar temperatūru, ar bīstamām vielām	74	49	10	3	3	5
11	Netiešs kontakts ar metināšanas elektrisko loku, ar elektrisko dzirksteli, ar zibeni (pašivs)	2	2	0	0	0	0
12	Tiešais kontakts ar elektrību, elektriskā lādiņa saņemšana ķermenī (elektrotrieciens)	6	9	0	0	2	3
13	Saskarsme ar atklātu uguni, karstu vai degošu priekšmetu vai vidi	34	16	8	3	1	2
14	Saskarsme ar aukstu vai saldētu priekšmetu vai vidi	3	1	0	0	0	0
15	Saskarsme ar indīgām vielām, ieelpojot tās caur degunu, muti	10	6	2	0	0	0
16	Saskarsme ar indīgām vielām, absorbējot tās caur ādu vai acīm	13	8	0	0	0	0
19	Citi 10.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	6	7	0	0	0	0
20	Iegrimšana šķidrā vielā, iegrušana, nosmakšana – sīkāk nav norādīts	16	12	4	7	10	3
21	Iegrimšana, sliksana šķidrumā	7	3	0	0	6	2
22	Iegrimšana, iegrušana, apbēršana zem cietām vielām	7	9	4	7	2	1
23	Nosmakšana ar gāzi vai ar elementārdaļiņām gaisā	2	0	0	0	2	0
30	Horizontāla vai vertikālā sadursme ar/pret stacionāru objektu (cilvēks kustībā) – sīkāk nav norādīts	604	459	136	87	14	3
31	Vertikāla kustība – sadursme/trieciens ar vai pret stacionāru objektu (kritiena (no augstuma) rezultātā)	523	397	128	80	12	2
32	Sadursme, trieciens ar vai pret stacionāru objektu horizontālas kustības rezultātā	81	61	8	7	2	1
39	Citi 30.grupas Kontakts - Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	1	0	0	0	0
40	Sadursme vai sitiens ar kustībā esošu priekšmetu – sīkāk nav norādīts	376	218	64	48	9	12
41	Sitiens – lidojoša priekšmeta iedarbība	49	30	5	8	0	1
42	Sitiens – krītoša priekšmeta iedarbība	173	81	27	17	5	5
43	Sitiens – piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	12	3	0	1	0	0
44	Sitiens – ripojoša priekšmeta iedarbība, ieskaitot transportlīdzekļus	36	25	9	2	1	2
45	Saduršanās ar kustībā esošiem objektiem, t.sk. transportlīdzekļiem – saduršanās ar personu (cietušais kustībā)	104	79	23	20	3	4
49	Citi 40.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	2	0	0	0	0	0
50	Saskarsme ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu Materiālo aģentu – sīkāk nav norādīts	297	175	3	4	0	1
51	Saskarsme ar asu Materiālo aģentu (naži, asmeņi, utt.)	170	82	2	2	0	0
52	Saskarsme ar smailu Materiālu aģentu (naglas, asi instrumenti, utt.)	86	70	1	2	0	0
53	Saskarsme ar nelīdzenu, raupju, cietu Materiālu aģentu	41	23	0	0	0	1
60	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana, sasmalcināšana (saberžot), utt. – sīkāk nav norādīts	255	152	42	21	5	5
61	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – iekšienē	25	13	4	2	0	0

62	Ievilkšana, saspiešana , iespiešana – zem	26	15	6	5	3	3
63	Ievilkšana, saspiešana , iespiešana – starp	111	84	11	3	2	1
64	Ķermeņu daļas, rokas vai pirksta noraušana vai atgriešana (amputācija)	93	40	21	11	0	1
70	Fiziska vai garīga spriedze, stress – sīkāk nav norādīts	47	44	2	1	0	0
71	Fiziska spriedze – skeleta-muskuļu sistēmā	47	41	2	1	0	0
72	Fiziska spriedze – radiācijas, trokšņu, gaismas vai augstspiediena iedarbības rezultātā	0	1	0	0	0	0
73	Garīga spriedze, stress vai šoks	0	2	0	0	0	0
80	Kodums, dzēliens, spēriens, situms, utt. (cilvēka vai dzīvnieka)	110	82	2	3	2	2
81	Dzīvnieku kodiens	25	23	0	0	0	0
82	Insektu vai zivju kodiens, dzēliens	3	0	0	0	0	0
83	Trieciens, sitiens, grūdiens, spēriens, sitiens, žņaugšana (gan cilvēku, gan dzīvnieku)	82	57	2	3	2	2
89	Citi 80.grupas Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	2	0	0	0	0
99	Pārējie Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš šajā klasifikācijā	1	3	1	0	0	1
	kopā	1781	1194	265	174	43	32

13.	Nelaimes gadījumu sadalījums pēc ievainotām ķermeņu daļām		
	Ievainota ķermeņu daļa	2008	2009
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	3	4
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	168	136
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	13	8
12	Sejas daļa	44	26
13	Acs (acis)	43	23
14	Auss (ausis)	0	1
18	Galva, cietušas daudzas daļas	25	15
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	8	3
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	14	9
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	1	1
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	4	2
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	19	12
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	46	25
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	5	7
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	4	7
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	61	40
42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	14	9
43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	38	18
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	1	3
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	1	3
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	33	22
51	Plecs un plecu locītavas	44	41
52	Roka, ieskaitot elkoni	127	100
53	Plauksta	140	88
54	Rokas pirksts (pirksti)	377	239
55	Delnas locītava	32	24
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	7	9
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	12	4
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	67	38
61	Gūža un gūžas locītava	24	12
62	Kāja, ieskaitot celi	116	79
63	Potīte	65	59
64	Pēda	106	72

65	Kājas pirksts (pirksti)	55	18
68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	10	9
69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	8	4
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	13	6
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	19	7
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	13	11
99	Citas ķermeņa daļas, kas nav iepriekš minētas	1	0
	kopā	1781	1194

14.	Nelaimes gadījumu sadalījums pēc ievainojuma rakstura		
	Ievainojuma raksturs	2008	2009
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	27	13
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	204	133
011	Virspusēji ievainojumi	274	166
012	Atvērtas brūces	207	144
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	40	29
020	Kaulu lūzumi	195	157
021	Slēgti lūzumi	253	161
022	Atklāti lūzumi	96	64
029	Citi kaulu lūzumu veidi	4	3
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	85	55
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	3	5
032	Sastiepumi un izstiepumi	77	65
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	9	11
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	102	50
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	40	39
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	28	11
052	Iekšējie ievainojumi	14	7
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	10	3
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	15	4
061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	26	15
062	Ķīmiskie apdegumi	10	11
063	Apsaldējumi	2	0
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	3	7
070	Saindēšanās un infekcijas	0	3
071	Akūtas saindēšanās	9	5
072	Akūtas infekcijas	4	0
079	Citi saindēšanās un infekciju veidi	3	4
080	Slikšana un asfiksija (nosmakšana)	6	2
081	Asfiksija (nosmakšana)	6	3
091	Akūts dzirdes zudums	0	1
103	Pazeminātas temperatūras sekas	1	0
110	Šoks	1	1
112	Traumatiskais šoks	2	2
120	Daudzi ievainojumi	12	15
999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	13	5
	kopā	1781	1194

15.	Nelaiemes gadījumu sadalījums pa darba nespējas darba dienām		
		2008	2009
	Zaudēto dienu skaits	43625	20520

16.	Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaiemes gadījumu		
		2008	2009
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda, LVL	277216	127385
		2008	2009
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ, LVL	397578	33673
		2008	2009
	Sagrauto ēku un būvju vērtība, LVL	4878	541

17.	Ierosinātie kriminālprocesi, Ls		
		2008	2009
	Kriminālprocesu skaits	44	30

**Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizējiem arodslimniekiem un arodslimību
izveidošanās cēloņiem 2009.gadā**

1.	Reģionu rajonos reģistrēto arodslimnieku skaits	2008	2009
	Kurzemes RVDI	84	122
	Liepāja	24	15
	Ventspils	7	19
	Kuldīgas rajons	7	12
	Liepājas rajons	4	7
	Saldus rajons	4	12
	Talsu rajons	38	53
	Ventspils rajons	0	4
	Latgales RVDI	72	105
	Daugavpils	13	21
	Daugavpils rajons	4	5
	Jēkabpils rajons	9	19
	Krāslavas rajons	6	1
	Ludzas rajons	1	6
	Preiļu rajons	9	11
	Rēzeknes rajons	4	6
	Rēzekne	26	36
	Rīgas RVDI	565	785
	Rīgas rajons	47	77
	Jūrmala	7	14
	Rīga	511	694
	Zemgales RVDI	133	158
	Aizkraukles rajons	7	8
	Bauskas rajons	7	17
	Dobeles rajons	35	67
	Jelgava	32	26
	Jelgavas rajons	12	4
	Ogres rajons	29	26
	Tukuma rajons	11	10
	Vidzemes RVDI	135	215
	Alūksnes rajons	6	5
	Balvu rajons	9	8
	Cēsu rajons	13	33
	Gulbenes rajons	2	1
	Limbažu rajons	36	70
	Madonas rajons	20	12
	Valkas rajons	2	10
	Valmieras rajons	47	76
	kopā	989	1385

2.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc vecuma	2008	2009
	no 0 līdz 17 gadiem	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	2	0
	no 25 līdz 34 gadiem	13	5
	no 35 līdz 44 gadiem	83	87
	no 45 līdz 54 gadiem	371	347
	no 55 līdz 64 gadiem	438	463
	virs 65 gadiem	82	91
	kopā	989	993

3.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc dzimuma	2008	2009
	Sievietes	589	786
	Vīrieši	400	599
		kopā	989

4.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram	2008	2009	
	1 LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	11	31	
	1.1 Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	0	5	
	1.2 Kolektīvie vadītāji	10	25	
	1.3 Vispārēji vadītāji	1	1	
	2 VECĀKIE SPECIĀLISTI	87	122	
	2.1 Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti	4	7	
	2.2 Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	54	74	
	2.3 Vecākie izglītības iestāžu speciālisti	19	20	
	2.4 Citi vecākie speciālisti	10	21	
	3 SPECIĀLISTI	96	156	
	3.1 Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	3	18	
	3.2 Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	65	101	
	3.3 Izglītības iestāžu speciālisti	1	4	
	3.4 Citi speciālisti	27	33	
	4 KALPOTĀJI	21	43	
	4.1 Iestāžu kalpotāji	19	38	
	4.2 Klientu apkalpotāji	2	5	
	5 PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	99	112	
	5.1 Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	86	92	
	5.2 Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	13	20	
	6 KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	33	52	
	6.1 Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	33	52	
	7 KVALIFICĒTI STRĀDNIKI UN AMATNIEKI	218	302	
	7.1 Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	34	48	
	7.2 Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	91	137	
	7.3 Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	11	8	
	7.4 Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	82	109	
	8 IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	339	475	
	8.1 Rūpniecisko iekārtu operatori	51	35	
	8.2 Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	71	124	
	8.3 Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	217	316	
	9 VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	85	92	
	9.1 Tirdzniecības un apkalpošanas jomas vienkāršās profesijas	32	38	
	9.2 Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršās profesijas	9	12	
	9.3 Raktuvju, būvniecības, rūpniecības un transporta vienkāršās profesijas	44	42	
		kopā	989	1385

5.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACE klasifikatoram	2008	2009
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	72	87
01	AUGKOPĪBA UN LOPKOPĪBA, MEDNIECĪBA UN SAISTĪTAS PALĪGDARBĪBAS	61	70
02	MEŽSAIMNIECĪBA UN MEŽIZSTRĀDE	9	11
03	ZIVSAIMNIECĪBA	2	6
B	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	3	10
08	PĀRĒJĀ IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	3	9
09	AR IEGUVES RŪPNIECĪBU SAISTĪTĀS PALĪGDARBĪBAS	0	1
C	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	327	447
10	PĀRTIKAS PRODUKTU RAŽOŠANA	64	94
11	DZĒRIENU RAŽOŠANA	2	7
12	TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	5	4
13	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	50	62
14	APĢĒRBU RAŽOŠANA	33	52
15	ĀDAS UN ĀDAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	0	2
16	KOKSNES, KOKA UN KORĶA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MĒBELES; SALMU UN PĪTO IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	70	73
17	PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	4	9
18	POLIGRĀFIJA UN IERAKSTU REPRODUCĒŠANA	3	6
20	ĶĪMISKO VIELU UN ĶĪMISKO PRODUKTU RAŽOŠANA	7	5
21	FARMACEITISKO PAMATVIELU UN FARMACEITISKO PREPARĀTU RAŽOŠANA	0	2
22	GUMIJAS UN PLASTMASAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	3	4
23	NEMETĀLISKO MINERĀLU IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	21	34
24	METĀLU RAŽOŠANA	3	3
25	GATAVO METĀLIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MAŠĪNAS UN IEKĀRTAS	15	16
26	DATORU, ELEKTRONISKO UN OPTISKO IEKĀRTU RAŽOŠANA	0	3
27	ELEKTRISKO IEKĀRTU RAŽOŠANA	23	33
28	CITUR NEKLASIFICĒTU IEKĀRTU, MEHĀNISMU UN DARBA MAŠĪNU RAŽOŠANA	2	8
29	AUTOMOBILU, PIEKABJU UN PUSPIEKABJU RAŽOŠANA	0	2
30	CITU TRANSPORTLĪDZEKĻU RAŽOŠANA	8	9
31	MĒBEĻU RAŽOŠANA	8	9
32	CITA VEIDA RAŽOŠANA	4	7
33	IEKĀRTU UN IERĪČU REMONTS UN UZSTĀDĪŠANA	2	3
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	11	25
35	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	11	25
E	ŪDENS APGĀDE; NOTEKŪDEŅU, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA UN SANĀCIJA	11	12
36	ŪDENS IEGUVE, ATTĪRĪŠANA UN APGĀDE	2	5
37	NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANA UN SAVĀKŠANA	3	2
38	ATKRITUMU SAVĀKŠANA, APSTRĀDE UN IZVIETOŠANA; MATERIĀLU PĀRSTRĀDE	6	5
F	BŪVNICĪBA	55	100
41	ĒKU BŪVNICĪBA	21	41
42	INŽENIERBŪVNICĪBA	16	29
43	SPECIALIZĒTIE BŪVDARBI	18	30
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU REMONTS	28	47
45	AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU VAIRUMTIRDZNIECĪBA, MAZUMTIRDZNIECĪBA UN REMONTS	3	3
46	VAIRUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS UN MOTOCIKLUS	5	6
47	MAZUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS UN MOTOCIKLUS	20	38
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	186	268

49	SAUSZEMES TRANSPORTS UN CAURUĻVADU TRANSPORTS	157	230
50	ŪDENS TRANSPORTS	11	19
51	GAISA TRANSPORTS	1	0
52	UZGLABĀŠANAS UN TRANSPORTA PALĪGDARBĪBA	9	9
53	PASTA UN KURJERU DARBĪBA	8	10
I	IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	15	14
55	IZMITINĀŠANA	1	9
56	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	14	5
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI	3	3
58	IZDEVĒJDARBĪBA	1	3
61	TELEKOMUNIKĀCIJA	2	0
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	6	17
68	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	6	17
M	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	3	3
69	JURIDISKIE UN GRĀMATVEDĪBAS PAKALPOJUMI	0	1
71	ARHITEKTŪRAS UN INŽENIERTEHNISKIE PAKALPOJUMI; TEHNISKĀ PĀRBAUDE UN ANALĪZE	1	0
72	ZINĀTNISKĀS PĒTNIECĪBAS DARBS	0	2
74	CITI PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	2	0
N	ADMINISTRĀTĪVO UN APKALPOJOŠO DIENESTU DARBĪBA	4	4
79	CEĻJUMU BIROJU, TŪRISMA OPERATORU REZERVĒŠANAS PAKALPOJUMI UN AR TIEM SAISTĪTI PASĀKUMI	1	0
80	APSARDZES PAKALPOJUMI UN IZMEKLĒŠANA	2	3
81	BŪVNICĪBAS UN AINAVU ARHITEKTŪRAS PAKALPOJUMI	0	1
82	BIROJU ADMINISTRĀTĪVĀS DARBĪBAS UN CITAS UZŅĒMUMU PALĪGDARBĪBAS	1	0
O	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	28	43
84	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	28	43
P	IZGLĪTĪBA	43	52
85	IZGLĪTĪBA	43	52
Q	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	163	225
86	VESELĪBAS AIZSARDZĪBA	133	201
87	SOCIĀLĀ APRŪPE AR IZMITINĀŠANU	28	20
88	SOCIĀLĀ APRŪPE BEZ IZMITINĀŠANAS	2	4
R	MĀKSLA, IZKLAIDE UN ATPŪTA	7	4
90	RADOŠAS, MĀKSLINIECISKAS UN IZKLAIDES DARBĪBAS	5	2
91	BIBLIOTĒKU, ARHĪVU, MUZEJU UN CITU KULTŪRAS IESTĀŽU DARBĪBA	0	1
93	SPORTA NODARBĪBAS, IZKLAIDES UN ATPŪTAS DARBĪBA	2	1
S	CITI PAKALPOJUMI	24	23
94	SABIEDRISKO, POLITISKO UN CITU ORGANIZĀCIJU DARBĪBA	1	1
96	PĀRĒJO INDIVIDUĀLO PAKALPOJUMU SNIEGŠANA	23	22
U	ĀRPUSTERITORIĀLO ORGANIZĀCIJU UN INSTITŪCIJU DARBĪBA	0	1
99	ĀRPUSTERITORIĀLO ORGANIZĀCIJU UN INSTITŪCIJU DARBĪBA	0	1
	kopā	989	1385

6.	Arodslimību grupas un kods, atbilstoši 10. starptautiskai slimību klasifikācijai	2008	2009
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	20	11
C00-D48	Audzēji (ļaudabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	8	3
F00-F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	2	2
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	174	325
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	22	15
I00-I99	Asinsrites slimības	8	4
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	102	132
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	10	13
M00-M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	462	543
R00-R99	Citur neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	3	4
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	178	333
	kopā	989	1385

7.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc arodslimību grupu klasifikācijas	2008	2009
1	Slimības, ko izraisījušas sekojošas ķīmiskās vielas	3	6
2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļauti citās sadaļās	12	13
3	Slimības, ko izraisījuši substanču un aģentu ieelpošana, kas nav iekļautas citās sadaļās	61	80
4	Infekciozas un parazitiskas slimības	20	12
5	Slimības, ko izraisījuši sekojoši fizikāli aģenti:	382	700
2.1	Sekojošu aģentu izraisītas slimības:	0	0
2.2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļautas citās sadaļās	0	0
2.3	Ieelpojamo substanču izraisītas slimības, kas nav iekļautas citās sadaļās	34	39
2.4	Infekciozas un parazitiskas slimības, kas nav minētas citās sadaļās	0	0
2.5	Fizikālu aģentu izraisītas slimības	477	535
	kopā	989	1385

8.	Arodslimību izraisītājfaktori konstatētajiem pirmreizējiem arodslimniekiem	2008	2009
100000 0000	ĶĪMISKAIS FAKTORS (Ķīmiskie savienojumi)	148	218
200000 0000	FIZIKĀLIE FAKTORI (FIZIKĀLIE AĢENTI)	1763	2384
300000 0000	BIOĻĢISKIE FAKTORI (BIOĻĢISKIE AĢENTI)	290	487
400000 0000	BIOMEHĀNISKIE FAKTORI	3496	5104
500000 0000	PSIHOSOCIĀLIE FAKTORI	928	1871
600000 0000	RŪPNIECISKIE FAKTORI, MATERIĀLI UN PRODUKCIJA	891	1460
999999 9999	Citi cēloniskie faktori	2	7
	kopā	7518	11531

9.	Arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmuma veidiem	2008	2009
	Valsts iestāde	30	48
	Akciju sabiedrība	193	222
	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	508	632
	Individuālais komersants	8	8
	Pašvaldību uzņēmums	66	80
	Sabiedriskā organizācija	3	3
	Bez DVHR	179	392
	kopā	989	1385

10.	Arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmumu grupām	2008	2009
	līdz 5 strādājošiem	17	24
	no 6 līdz 49 strādājošiem	133	159
	no 50 līdz 249 strādājošiem	218	289
	no 250 līdz 499 strādājošiem	138	161
	500 strādājošie un vairāk	304	360
		kopā	810

11.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc darba vides riska faktoru iedarbības laika	2008	2009
	līdz 5 gadiem	13	0
	no 6 līdz 10 gadiem	40	28
	no 11 līdz 15 gadiem	117	105
	no 16 līdz 20 gadiem	98	155
	no 21 līdz 30 gadiem	339	476
	no 31 līdz 35 gadiem	187	278
	no 36 līdz 40 gadiem	134	227
	ilgāk par 40 gadiem	61	116
		kopā	989

12.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc arodslimnieku kopējā darba stāža	2008	2009
	līdz 5 gadiem	5	2
	no 6 līdz 10 gadiem	7	7
	no 11 līdz 15 gadiem	12	9
	no 16 līdz 20 gadiem	37	40
	no 21 līdz 30 gadiem	182	213
	no 31 līdz 35 gadiem	197	234
	no 36 līdz 40 gadiem	210	247
	ilgāk par 40 gadiem	160	241
	kopā	810	993

13.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām (darba attiecības)	2008	2009
	Turpina strādāt profesijā (amatā)	707	929
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	40	20
	Nestrādā	63	44
	kopā	810	993

14.	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2008	2009
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	460/350	543/450
	Instruktāža un apmācība darba aizsardzībā ir/nav	799/11	986/7
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	514/296	780/213
	Izsniegti IAL/nav izsniegti/ir izsniegti, bet netiek lietoti	686/112/0	874/110/9